

AİLE ÇALIŞTAYI

MAHREMİYET EĞİTİMİ

24 KASIM 2018 - KÖLN

ILM

AİLE ÇALIŞTAYI

MAHREMİYET EĞİTİMİ

24 KASIM 2018 - KÖLN

Çalıştay Sorumlusu: Kübra Yılmaz

INTERNATIONAL LEAGUE
OF ACADEMICIANS | ILM

ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği
Colonia-Allee 3 | D-51067 Köln
T +49 221 942240-600 | F +49 221 942240-201
www.ilm-academics.org | info@ilm-academics.org

© ILM - Uluslararası Akademisyenler Birliği
1. Baskı, Köln, Haziran 2020

Tüm hakları saklıdır. ILM - Uluslararası Akademisyenler Birliği'nin yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz.

Tasarım | Dizgi | Baskı
PLURAL Publications GmbH | www.pluralverlag.eu

İÇİNDEKİLER

Çalıştayın Takdimi Habip Yazıcı	05
Açılış Konuşması: Mahremiyet Bilincimiz Var Mı? Dr. Abdulhalim İnam	07
Selamlama Konuşması: “Yeniden Kendi Değerlerimize Dönmek Zorundayız” Kemal Ergün	11
Kur’an ve Sünnette Mahremiyet Eğitimi Dr. Hakan Aydın	15
1. Atölye Çalışması Grubu	26
Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-6 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi Dr. Hilal Çelikkol Kara	29
2. Atölye Çalışması Grubu	39
Çocukluk Döneminde (7-11 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi Keriman Keskin	41
3. Atölye Çalışması Grubu	54
Ergenlik Döneminde (12-18 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi Prof. Dr. Ahmet Akın	57
4. Atölye Çalışması Grubu	63

Çalıştayın Takdimi

Habip Yazıcı M.A.

(IGMG Eğitim Başkanlığı Materyal Müfredat & İnsan Kaynakları Alan Sorumlusu)

Mahremiyet kelimesi Arapça **محرمة** kökünden türemektedir ve sözlükte gizli manasındadır. Şeri olarak ise yasak olan şeyleri tarif etmek için kullanılmıştır. Mahremiyet sözcüğü geniş bir alana hitap etmektedir ve insanın koruması gereken özel alanını tarif eder.

Günümüzde mahremiyet algısının gitgide kaybolduğu, mahremiyet sınırlarının çokça ihlal edildiği gözlemlenmektedir. Mahremiyet eğitimi cinsel eğitim ile sınırlandırılmaktadır ve değer kaybına uğramaktadır. Avrupa’da okullarda küçük yaştan itibaren verilen cinsel eğitimlerde ise çocukların bu konudaki bilgi ihtiyacını karşılamaktan ziyade çocukların yaşına uygun olmayan ve onları hataya düşürebilecek bilgiler paylaşılmaktadır.

Avrupa’da yaşadığımız toplum içerisinde ailenin korunması adına gelecek için vizyon geliştirme amacıyla düzenlediğimiz “Aile Eğitim Çalıştayları ve Aile Eğitim Seminerleri” ILM Uluslararası Akademisyenler Birliğinin sağlıklı bir aile yapısının oluşmasına ve burdan yetişecek olan sağlam karakterli çocukların varlığına verdiği önemin bir göstergesidir.

24 Kasım 2018 tarihinde 2. Aile Eğitim Çalıştayı “Mahremiyet Eğitimi” başlığıyla düzenlenmiştir. IGMG Eğitim Başkanlığının bir eksikliği fark ederek düzenlediği “Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı” ile böylesine önemli bir konunun gündeme gelmesi ve eğitim kurumlarında müfredatın içerisinde yer alarak ders şeklinde işlenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve konunun önemine binaen çeşitli bölge ve şubelerde mahremiyet eğitimini gündem edinecek

muhtelif çalıştaylar ve seminerlerin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

0 yaş oyun grupları ile başlayıp ergenliğe kadar süren çocuğun önemli gelişim sürecinde mahremiyet eğitiminin özellikle camilerimizde ve eğitim merkezlerimizde eğitim sistemimizin bir parçası olması ve mfredatımızda yer edinmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bu çalıştayın aile eğitiminde çocuklarına nasıl mahremiyet bilinci kazandırmaları gerektiğine dair anne babaları yönlendirici çalışmalara n ayak olmasını temenni etmekteyiz.

Mahremiyet Bilincimiz Var Mı?

Dr. Abdulhalim İnam

(ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği Başkanı)

Değerli çalışma arkadaşlarım, kıymetli katılımcı kardeşlerim!

Bugün bu çalıştayda buluşmayı nasip eden Yüce Allah'a hamd ediyor, aile hayatımıza, özelimize örnek yaşantısıyla şekil veren Efendimiz (s.a.v.)'e salat ve selam ediyorum. Katılımlarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği olarak aile eğitimi ile ilgili çalışmalar yapıyoruz. Özellikle aile eğitim seminerleri, evlilik okulu, aile okulu, evliliğe hazırlık okullarıyla bu alanda farkındalık oluşturmaya, insanımızı geliştirmeye ve sağlam aile yapısının oluşması noktasında katkı sunmaya çalışıyoruz.

Atomsuz bir madde düşünölemeyeceğı gibi ailesiz bir toplum düşünmek de mümkün değildir. Toplumun ve teşkilatımızın en küçük fakat aslında en büyük parçasını oluşturan aile iyi eğitilmeli, iyi yetiştirilmeli, güçlü bağlarla birbirine bağlanmalı, fertleri sağlıklı bir şekilde yetiştiren ocak olmalıdır. Bu çalıştayların ilkinii "Aile ve Sosyal Medya" başlığı ile gerçekleştirdik. "Aile ve Sosyal Medya", "Sosyal Medya", "Sosyal Medyada Paylaşımlarımız ve Hukuki Durumları" ve "Sosyal Medya Bağımlılığı" başlıkları ile alana katkılar sağladık.

Yine aile alanında bir çalıştayla bugün yeni bir konuyu ele alarak farkındalık oluşturmak istiyoruz. Her zaman üzerinde durduğumuz ve vurguladığımız bir tespit var ki, aile eğitimi çok önemli olmasına rağmen hâlâ örgün eğitimin içinde belli bir program ve müfredatla sınırları ve kapsamı belirlenmiş, materyalleri oluşturulmuş olarak okullarda öğrencilere verilmemektedir. Bu bağlamda her geçen gün tüm dünya toplumlarında bireyselleşme güç kazanmakta, aile kurumu zayıflamaktadır.

İşte bu çalışma, aile yapısına onun kutsallığına atıfta bulunarak, onun alanı içinde bulunan çocukların ve ergenlerin mahremiyet eğitimine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kişilerle yaptığımız görüşmelerde mahremiyet denince ilk akla gelenin cinsellik olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle bu çalıştay, mahremiyet kavramının iyice anlaşılmasına katkıda bulunacak ve gelişim dönemlerine göre bu eğitimin nasıl olması ve bu eğitim kazandırılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda tespitler yapılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda içinde bulunduğumuz toplumun parametrelerine de dikkat çekilecektir.

Mahremiyet Eğitimi Nedir?

Mahremiyet eğitimi, bireyin kendisi ve başkalarının özel alanının ne olduğu hakkında farkındalık oluşturmak, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını nasıl koruması gerektiği ile ilgili davranış kazandırmaktır. Aynı zamanda, kişinin diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koymasını da öğrenmesidir. Kendisinin ve başkalarının özelinin/özel alanının farkına varması, sosyal hayatın içinde kişinin kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyması gibi konuları içerir.

İslam mahremiyete, yani kişiler arası bedensel sınırların muhafaza edilmesine büyük önem vermektedir. Ev içindeki mahremiyet konusunda dahi birtakım prensipler koyan dinimiz, Müslüman'ın aile hayatını tam bir emniyet altına alarak hissî ve ahlaki dejenerasyonun önüne geçmeyi hedeflemiştir. Bu sebeple hem ferdin hem de sosyal hayatın korunması adına, mahremiyete ait pek çok hükümler koymuştur. Bunlar başkalarının evlerine izin almadan ve selam vermeden gir-

meme, evlere arkalarından girmeme, gizli konuşan iki kişiyi dinlememe, başkalarının eşyalarını gizli olarak karıştırmama, birbirlerinin gizli hâllerini araştırmama, birbirlerinin kusurlarını açmama, aile hayatını ifşa etmeme, belli vakitlerde özel mekâna girmeme, belli bir yaştan sonra çocuklarının yataklarını ayırma gibi hükümlerdir.

Aile içinde ve toplumda mahremiyete özen göstermek inancımızın bir gereğidir. Kur'an ve sünnette bu konunun ayrıntılı olarak ifade edilmesi mahremiyet anlayışının öneminin büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

Modern dönemde mahremiyet algısı oldukça zayıflamıştır. Bu bağlamda beden üzerindeki karar vericinin Yaratıcı olduğu anlayışı terk edilmiş ve beden, özgür birey olarak yalnızca hakkında sahibinin karar verebileceği bir alana dönüşmüştür. Modernlik aslında mahremiyeti ortadan kaldırıp aleniyete döndürme çabası hâline gelmiştir. Mahremiyetle ilgili esaslar modern zihniyet tarafından değersiz bulunmakta, bu esasları savunanlar gerici ve yobazlıkla yaftalanmakta, ayıp sayılan tutumlar normalleşmekte, yeni değer olarak dayatılmaktadır.

Mahremiyete Ne Kadar Riayet Ediyoruz?

2009 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Facebook kullanıcılarının %25'i sitenin gizlilik ayarlarını bilmiyor ve kullanmıyor. Sosyal ağ kullanıcılarının %40'ının doğum tarihi gibi kişisel bilgileri herkese açık. Çok sayıda sosyal ağ kullanıcısının bilgileri online dolandırıcılık, kimlik hırsızlığı, taciz gibi kötü amaçlarla suistimal edilmektedir.

Sophos'un yaptığı bir araştırma 2009 yılında sosyal ağlardaki kötü niyetli yazılımların ve spam'lerin %70 oranında arttığını ortaya koymuştur. Aynı araştırmaya göre Facebook kullanıcılarının %46'sının tanımadığı kişilerden gelen arkadaşlık

isteklerini kabul ettiği, yaklaşık %100'ünün e-posta adreslerini paylaştığı, %30-40'lık kesiminin aile ve arkadaşlarıyla ilgili bilgileri paylaştığı görülmüştür. Amerika'daki yetişkinlerin %53'ü tanıştıkları kişiler hakkındaki bilgiyi arama motorlarından elde etmektedir. Yöneticilerin %77'si arama motorlarını işe başvurular hakkında bilgi almak için, ilk mecra olarak kullanmaktadır.

Bu veriler bize göstermektedir ki yetişkinler olarak bile özelimizi koruma ve özel alanımızla ilgili daha dikkatli olma noktasında bilinç elde etmiş değiliz.

Değerli katılımcılar!

Eskilerin “hayâ duygusu” dediği şimdilerde ise “mahremiyet eğitimi” olarak bilinen ve çocuk terbiyesinde çok önemli bir konuma sahip olan mesele, maalesef günümüzde ihmal ediliyor. Günümüz anne babaları kendi çocukları açısından hayatı önem taşıyan mahremiyet duygusunun nasıl kazandırılacağı konusunda yeterince bilgi sahibi değiller.

Yeme içme kadar önemli olan bu eğitim bilinçli bir şekilde uygulandığında kişilerin hayatında birçok fayda sağlayacaktır. Böyle bir eğitim nasıl, ne zaman ve kimlerle verilecek? Bu sorulara cevap bulma ve büyük bir ihtiyacı giderme açısından, temel eğitim, yetişkinler eğitimi ve okul eğitimlerimizde belli bir plan program ve müfredat çerçevesinde bu eğitimin yapılması elzemdir. Bu alanı doğru bir şekilde yönetemediğimizde, tabiat boşluk kabul etmez kuralından hareketle muhatap kitle öyle ya da böyle bu davranışları kazanacaktır.

Bugün burada icra etmekte olduğumuz çalıştayı siz kıymetli katılımcılarla birlikte alana çok güzel katkılar yapacağını inanıyor, hepinizi tekrar sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum.

“Yeniden Kendi Değerlerimize Dönmek Zorundayız”

Kemal Ergün
(IGMG Genel Başkanı)

Çok değerli Eğitim Başkanım, çalışma arkadaşlarım ve değerli katılımcılar. Cenâb-ı Hak bu toplantımızı hayırlara vesile kılsın. Hem dünyamızı hem ahiretimizi kurtaracak amellere vesile eylesin.

Bu çalıştay, küreselleşmenin avantajlarının yanında getirdiği kirlilikleri ve Müslümanlar olarak bizim üzerimize de sıratmış oldukları negatif yansımaları birlikte müzakere etmek ve çözüm yolları aramak için önemli bir adımdır.

Mahremiyet eğitimi ergenlikten sonra başlayan bir olgu değildir. Mahremiyet eğitimi aslında anne karnında başlayan bir olgudur. Peygamberimizin bu konuda birçok hadisi mevcuttur.

Mahremiyet eğitimi, yozlaşmanın olduğu bu dünyada, kavramların içinin boşatıldığı bir dönemde, İslam ve Müslümanların savrulduğu bu ortamda yeniden ele alınmalıdır. İşte bu çalıştay yeniden kendi değerlerimize geri dönmeye ilgili yapacağımız müzakerenin adıdır.

“Nerede hata yaptık? Neden başımıza bunlar geldi?” diye sordüğümüz zaman, helal gıdadan başlayıp gözümüzü korumaya kadar işin arka boyutunu da düşünmemiz lazım. Bazen evlatlarımız hakkında Cenâb-ı Hak bizi imtihan eder. “Niçin bunlar başımıza geldi?” diye sorgulayacağız. Fakat, illa bir yanlış yaptığımız için imtihana tabi tutulduğumuzu da düşünmeyeceğiz. Nitekim Hz. Nûh oğluyla ve Hz. Lût hanımıyla imtihan oldu.

Bugün asr-ı saadeti incelediğimizde görüyoruz ki, on küsur yılda Hz. Muhammed (s.a.v.) Kur’ân-ı Kerîm’le bir medeniyet

kurmuş. Aynı Kur'an-ı Kerim bizim de önümüzde. Hz. Peygamber'in vefatından 10 yıl sonra dünyanın pek çok yerinde Müslümanlar medeniyet üretti. Yani o kaidelerin uygulandığı bir ortamda toplumlar dönüşüyor. Ama bugün biz bırakın toplumları değiştirmeyi, aynı Kur'an-ı Kerim'le kendimizi ve ailelerimizi bile dönüştüremiyoruz. Dönüştüremeyişimizin sebebi, ayetlerin genleriyle oynamış olmamızdır. Mahremiyet eğitiminden ne anladığımıza kadar, o genlerle oynadık.

Bugün Müslümanlar arasında dahi kadın hakları, erkek hakları diye birçok farklı haktan söz ediliyor. Hâlbuki, bunlar zaten İslam'da var. Kadının da erkeğin de hakkı var. Ama, zamanla öyle bir zihniyet ortaya çıktı ki, güya Kur'an ve hadisten gücünü alan ama tamamıyla o yerleri yanlış yorumlayan eli sopalı bir erkek tiptemesi tarif edilir oldu. Dolayısıyla bu zihniyetle mücadele eden ve varlık sebebi bu olan bir kadın profili de ortaya çıkıyor.

Bizim temel hareket noktamız Allah'ın ve Hz. Peygamber'in bize getirdikleridir. Din ya inanılan ya inanılmayan bir şeydir. Ya teslim olunan ya olunmayan bir şeydir. Kur'an, çocukla ilgili ne hak koyduysa ona teslim olacağız. Kur'an ve bizim temel kadim medeniyetimizin bize yansıtmış olduğu temel noktalar neyi ortaya koymuşsa erkek de kadın da ona sahip çıkacak. Birbirleriyle yarışmayacak. Biz birbirimizin düşmanı değil; refikiyiz, dostuuz.

Kadın-erkek farklılığını bir ayrışma olarak değil birleştirme olarak ele alacağız. Ölçümüzü de modernitenin bizim üzerimize dayattığı ilkelerden değil kendi geleneklerimizden alacağız.

Kadın izole bir hayat yaşasın, evinden çıkmasın, hayatın merkezinde olmasın gibi bir şey asla söylemiyoruz. Biz böyle bir İslam anlayışını kabul etmiyoruz. Kadının olmadığı bir toplum hiçbir zaman medeniyet kuramaz. Kadının etkili olmadığı bir yapı hiçbir zaman başarıya ulaşamaz.

Efendimiz döneminde kadın en önemli noktadaydı, mescit-teydi, mahalledeydi, çarşıdaydı, pazardaydı. Ama hiçbir zaman kadınla erkek arasında bir kavga yoktu.

Hatta tartışma şu sorunun cevabıyla ilgiliydi: “Yâ Resûlallah! Erkekler hep senin yanında cihad ediyorlar. Biz nasıl onlarla birlikte cennete gireceğiz, Allah'ın rızasını kazanacağız?”

O zamanlar, mücadele ve kaygı Allah'ın rızasını kazanmaktı. Nasıl o dönemde toplumun merkezinde kadınlar vardıysa ve toplum medeniyeti inşa ederken o medeniyeti elleriyle örüyor idiyse bugün de böyle olacak.

İslam Toplumu Millî Görüş, kadını eve hapseden bir zihniyeti asla tasvip etmez. Kadını ayrımcılığa tabi tutan bir zihniyeti tasvip etmez. Kadın erkek arasında bir kavgayı da asla tasvip etmez.

Eğitimden evliliğe, hayatı anlamaktan diğer alanlara kadar kadının vazifesi, erkeğin vazifesi ayrı ayrı Kur'an ve sünnette bize tarif edilmiştir. Kadın ve erkeğin birlikte yapacakları vazifeler ayrı ayrı bizim önümüze koyulmuştur. Mahremiyet eğitiminin toplu eğitime kadar, çocuk eğitiminden ergenlik eğitimine kadar, yetişkin eğitiminden yaşlılık eğitimine kadar ölçü Kur'an'dır. Allah'ın izni ile nasıl Kur'an ayetleri, Efendimiz (s.a.v) ve onun yanındakiler Yesrib'i Medine'ye dönüştürdülerse, ben inanıyorum ki sizlerle birlikte bu toplum da İslam'ın güzel ahlakı ile dönüşecektir.

İşte bu çalıştayımız da mahremiyet eğitimi başlığı altında yeniden değerlerimizi müzakere etmek ve üzerimize İslam adına serpiştirilen bir kısım yanlışları ayıklamak ve “yeniye keşfetme” değil, “olanı tekrar masaya yatırma” çalışmasıdır.

Kur'an ve Sünnette Mahremiyet Eğitimi

Dr. Hakan Aydın
(ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği
Başkan Yardımcısı)

Mahremiyet Bilgisi ve Şuuru Bize Neyi Öğretiyor?

Mahremiyet eğitimi cinsel bilgilerin yanında daha çok kişinin kendisinin ve diğer insanların özelinin/özel alanının farkına varması, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyması gibi bilgileri içerir. Başka bir deyişle mahremiyet; kişinin kendisini tanıması ve kendi özeline saygı duymasıdır. Kendisini ve kendisinin özelini korumayı bilen kişi, başkalarının da özeline saygı duymayı ve onu korumayı bilir. Kendisini bilmeyen ve kendi özel yanlarına en başta kendisi saygı duymayarak başkalarına karşı kendi sınırlarını çizemeyen kişi, diğer insanların haklarına da riayet etmez ve onların özeline müdahil olmaya çalışır. Mahremiyet sınırları denildiği zaman dinen gösterilmesi müsaade edilmeyen azaların dışında, evlilik engelleri, ev, oda, özel bilgi, aile sırları ve arkadaş sırları gibi alanların da mahrem alan olduğu unutulmamalıdır.

Mahrem kelimesi haram olan, yani dinen evlenilmesi yasak olan kişileri tarif eder. Namahrem ise haram olmayan, yani evlenilmesinde; dinen bir mahzur olmayan kişilerdir. *“Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, namuslarını da korusunlar. Ziyaretlerini ise, görünmesi zaruri olan kısımlar müstesna, açığa vurmasınlar. Başörtülerini de yakalarının üzerini kapatacak şekilde iyice örtünler. Kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, mümin kadınlardan, cariyelerinden, cinsî iktidarı*

olmayan hizmetçilerinden ve şehvet çağına gelmemiş çocuklardan başkasına ziynet yerlerini göstermesinler. Gizledikleri ziynetleri belli olsun diye ayaklarını yere vurmasınlar. Hepiniz Allah'a tövbe edin, ey müminler, tâ ki kurtuluşa eresiniz.”¹ “Size şu kadınları nikâhlamak haram kılındı: Anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emzirmiş olan süt anneleriniz, süt kardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, aranızdan zıfaf geçmiş olan kadınlarınızdan doğan üvey kızlarınız. Eğer zıfaf geçmemişse onların kızlarını nikâhlamakta size günah yoktur. Öz oğullarınızın hanımlarını nikâhlananız ve iki kız kardeşi birden nikâhınız altına almanız da size haram kılındı. Ancak geçmiş olan müstesnadır. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.”²

Kadın için mahrem olan erkekler başlıca şunlardır: Babası, kayınpederi, oğlu, kocasının eski hanımından olan oğlu, kardeşi, erkek ve kız kardeşlerinin oğulları, amcası, dayısı, süt kardeşi.

Erkek için mahrem olan kadınların başlıcaları şunlardır: Annesi, kızı, kız kardeşi, halası, teyzesi, erkek ve kız kardeşlerinin kızları, süt annesi, süt kardeşi, kayıinvalidesi, hanımının önceki kocasından olan kızı, oğlunun hanımı.

Geçici olan evlenme yasaklarının başlıcaları şunlardır: Din farklılığı, başkası ile evli olmaktan doğan engel, iki kız kardeşin birlikte aynı erkekle nikâhlanması, iddete bağlı evlenme engeli.

Mahremiyet Alanları

Öncelikle erkek-kadın ayrımı yapmadan konuyu ele almaya çalıştığımızı ifade etmek isterim. Her iki cinsin örtmesi iste-

1 Nûr suresi, 24:31

2 Nisâ suresi, 4:23

nilen yerleri farklı olmakla beraber, tesettür denildiği zaman sadece bayanların akla gelmesi doğru değildir.

1- Ruh Mahremiyeti: Edep, takva ve hayâ duyguları ile ruhun setredilmesi neticesinde, insan “takva elbisesi” ile ruhunu örtmüş ve tesettür emrinin ilk rûknünü yerine getirmiş olur. Kur'an'da bu hususta şöyle buyrulur: *“Ey Âdemoğulları! Size mahrem yerlerinizi örtecek giysi, süsleneceğiniz elbise yarattık. Takva elbisesi, işte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın ayetlerindendir. Umulur ki düşünüp öğüt alırlar. Ey Âdemoğulları! Şeytan, anne babanızı ayıp yerlerini birbirine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de aldatmasın. Çünkü o ve yandaşları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz biz şeytanları inanmayanların yoldaşları yaptık.”*³

Tesettür emrinin sadece şekli boyutuyla ele alınması doğru bir netice doğurmaz. Asıl olan öncelikle ruhun “takva elbisesi” ile kaplanmasıdır. Ruh ve beden bütünlüğü içerisinde tesettüre bürünme sayesinde, toplum içerisinde sağlıklı münasebetler oluşturulması mümkün olabilmektedir. Konuyla ilgili Elmalılı tefsirinde şöyle ifade ediliyor: “Bu arada, takva elbisesi takva hissi veya takva duygusu ile giyim yani hayâ, utanma duygusu ve Allah korkusu ile giyilen ve Allah'ın izniyle maddi manevi ayıptan, çirkinlikten, zarar ve tehlikeden koruyacak olan korunma elbisesi yok mu, bu, mutlak hayırdır. Sırf faydadır. Elbise nimetinden faydalanma ve istifade asıl bununladır. Zira takva duygusu, korkusu ve imanı, hayâ ve ırfanı olanlar zorunlu olarak çıplak bile kalsalar en az Âdem ve Havva'nın yapraklarla örtündükleri gibi ayıp ve örtülmesi gereken yerlerini örter ve muhafaza ederler. Fakat takva duygusu olmayan günahkârlar ne kadar giyinseler yine açılmaktan kurtulamazlar. Çünkü bunlar, elbise nimetinin ayıp ve örtülmesi gerekeni örtmek; sıcak, soğuk ve rahatsız edici çirkinliklerden, hastalık sebeplerinden korunmak, düşmandan

3 Arâf suresi, 26:27

sakınmak ve nihayet güzel bakışı cezbedecek ve kötü bakışı defedecek, hiç kimsenin ne şehvetinin heyecanına ve ne nefretinin gelişmesine sebep olmayacak faydalı bir sima, edep ve vakar rahatlığı ile güzelleşme gibi gerçek fayda ve güzel maksatlarını düşünemezler. Şehvet, kibir ve gururla süslü püslü giysiler içinde kibrini ilan etmek isterken, bir taraftan en kötü yerini açar, hatır ve hayale gelmez zarar ve edepsizliğe düşerler. Bunun için süslü elbise, giysi, şeref ve ihtişam dahi hadd-i zatında ilâhî bir nimet olmakla beraber, birçoklarının gözlerini kamaştıran görünür çekiciliğine rağmen hayır ve mutlak fayda değil, bir gurur metâdır. Asıl hayır, takva giysisidir ki, örtülmesi gerekli yerlerin örtülmesi (setr-i avret), namusu korumanın ilk şartını teşkil eder.”⁴

2- Beden Mahremiyeti: Hz. Âdem ve eşinin, mahrem yerleri açılınca herhangi bir telkin altında kalmadan hemen örtmeye girişmeleri insanda hayâ duygusunun fitrattan geldiğini, çıplaklığın ve vücudun belli yerlerini teşhir etmenin insandaki doğal ahlak duygusuna aykırı olduğunu kanıtlar.

*“Bu suretle onları kandırarak yasağa sürükledi. Ağaçtan tattıklarında kendilerine avret yerleri göründü. Derhâl üzerlerini cennet yapraklarıyla örtmeye başladılar. Rableri onlara, ‘Ben size bu ağacı yasakladım mı? Şeytan size apaçık bir düşmandır, dedim mi?’ diye seslendi.”*⁵

Kur’an ve sünnet, beden mahremiyeti ve davranış biçimiyle alakalı sınırlar belirler: “Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziynet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yaka-

4 Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, C. 4, S. 28

5 A’râf suresi, 7:22

ların üzerine kadar salsınlar...”⁶ “Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse mahremi olmayan yabancı bir kadınla bir arada bulunmasın, zira üçüncüleri şeytandır.”⁷

Mahremiyet kuralları iki cins için de geçerlidir. Mahremiyetin korunması hemcins arasında da geçerlidir. Zina ve zinaya götüren yollar haramdır.

Beden mahremiyetinin üç boyutu vardır: bakan açısından (gözün korunması), görünen açısından (vücudun örtülmesi), konuşan açısından (dilin muhafazası).

Görünen Açısından Mahremiyet: Tesettür

Tesettür insan onuruna uygun olmalıdır. Erkekler de kadınlar da şeffaf ve dar elbiseler giymekten kaçınmalı, elbiseler cinsel obje algısını oluşturacak şekilde olmamalıdır. Kadınlarda el, ayak ve yüz hariç tüm beden örtülmelidir. Erkeklerde ise göbük ile diz kapak arasında kalan bölüm örtülmek zorundadır.

Tesettür kıyafetleri seçilirken mekân ve zaman şartları dâhilinde örfi uygulamalar göz önünde bulundurulmalıdır. İçerisinde yaşanan toplum açısından provoke edici nitelikte olabilecek kıyafetler tercih edilmemelidir. Genel sınırları çizilmiş olan tesettür emrinin renk, şekil ve dizaynı hakkında din bir “tekdüzelik” getirmemiştir. Tesettürün ruhuna uygun hareket ve tavırların sergilenebileceği ve toplum şartları içerisinde görevlerin kolayca yerine getirilebileceği kıyafetler tercih edilmelidir.

6 Nûr suresi, 24:30-31

7 Buhârî, Nikâh, 111

Dilin Muhafazası

Beden mahremiyeti içerisinde dil ve göz muhafazası da göz önünde bulundurulmalıdır. Konuşulan konuya ve yerli yerince konuşmaya dikkat edilmelidir. Kaba ve edepsiz söylemlerden uzak durulmalıdır. Harama bakmamak ve kibirli bakışlarla başkalarını küçük görmemek gerekir.

“Ey Peygamber’in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah’a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin.”⁸

“Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah hiçbir kibirleneni, övüneni sevmez.”

“Yürüyüşünde tabii ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkinini herhâlde eşeklerin sesidir!”⁹

Ev ve Aile Mahremiyeti

Aile yapısı mesken mahremiyetiyle doğrudan ilintili olduğu için mesken mahremiyetinin yok edilişi ya da kaybedilişi, bu yapıyı tahrip ederek toplumları önemli ölçüde etkiler. Aile mensupları arasında mesken mahremiyetinin muhafaza edilmesi gerektiğini Kur’an ve sünnetten şöyle anlıyoruz: *“Çocuklarınız erginlik çağına girdikleri zaman, kendilerinden öncekilerin istediği gibi onlar da izin istesinler.”¹⁰* *“İzin istemek üç defadır. İzin verilirse girersin, verilmezse geri dönersin.”¹¹*

8 Ahzâb suresi, 33:32

9 Lokmân suresi, 31:18-19

10 Nûr suresi, 24:59

11 Buhârî, İsti’zân, 13; Müslim, Edeb, 33-37

“Bir adam Peygamber Efendimiz’e gelerek: ‘Annemden de (eve girerken) izin isteyecek miyim?’ diye sormuştu. Efendimiz: ‘Evet, annenden de izin isteyeceksin!’ buyurdu. Adam: ‘Ama onun benden başka hizmet edeni yok, her girişimde izin mi isteye-yim?’ deyince; ‘Annenin mahrem yerini görmeyi arzu eder misin?’ cevabını verdiler.”¹²

Eşlerin Birbirine Karşı Mahremiyeti

Eşler birbirlerinin örtüleridirler. En mahrem bilgi ve durum-larını bildikleri ve beraberce yaşadıkları eşlerinin bu yönleri-nin en önemli koruyucusudurlar. Asla bu konuda sır vermezler. Allah’ın insanoğluna vermiş olduğu şehvi duyguları helal yoldan yaşayan eşlerin bu duruşları, birbirlerine olan güvenin ve eşini değerli görmenin en önemli özelliğidir. Konuyla ilgili Kur’an ve hadis ifadelerine yer verelim:

*“Onlar (kadınlarınız) size örtüdürler, siz de onlara örtüsü-nüz...”*¹³

*“Kıyamet günü Allah katında (hesabı sorulacak) en büyük iha-netlerden biri, kişinin eşiyle birlikte olduktan sonra onun sırrını ifşa etmesidir.”*¹⁴

*“Sana kadınların ay hâlini sorarlar. De ki: O bir ezadır (ra-hatsızlıktır). Ay hâlinde kadınlardan uzak durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri vakit, Allah’ın size em-rettiği yerden onlara yaklaşın. Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever. Kadınlarınız sizin ekinliğinizdir. Ekinliğinize dilediğiniz biçimde varın. Kendiniz için (geleceğe ha-zırlık olarak) güzel davranışlar takdim edin...”*¹⁵

12 Süyûtî, ed-Dürri’l-Mensûr, VI, 173

13 Bakara suresi, 2:187

14 Müslim, Nikâh, 124; Ebû Dâvûd, Edeb, 32

15 Bakara suresi, 2:222-223

Allah (c.c.) hakkı ifade etmekten çekinmez. İslam dini, en mahrem konularda bile açık seçik ifadelerde bulunmuş ve insanlara yol göstermiştir. Allah'ın vermiş olduğu şehevi duygunun en uygun şekilde kullanmanın helal yolları bildirilmiştir. Bir aile yuvası kurmanın tek sebebi tabii ki sadece şehevi duyguların tatmini değildir. Bu sadece birçok nedenden bir tanesidir. Konumuz ile bağlantılı olmasından dolayı bu neden üzerinde durmaya ve eşlerin birbirlerine karşı olan sorumluluklarını dile getirmeye çalıştık.

Aile Mahremiyeti

Dinimiz aile bireyleri arasındaki mahremiyete dikkat edilmesi açısından odaların ayrılması, evlere ve odalara izinsiz girilmemesi, belli bir yaşa gelen çocukların yataklarının ayrılması, komşunun hakkını ihlal etmeden binaların konumlandırılması gibi mahremiyet sınırları çizer.

İslamiyet'ten önce insanlar evlere izinsiz giriyorlardı. Evdekilerin mahrem hallere şahit oluyorlardı. Ensardan bir kadın şöyle diyordu: "Ey Allah'ın Resulü! Ben evimde bazen öyle bir hâlde bulunuyorum ki çocuğum ve babam da dâhil, hiç kimse-nin beni o hâlde görmesini istemiyorum. Fakat bazen ailem-den biri ansızın gelip içeri dalıyor."¹⁶

Evlere ve odalara izinsiz girilmemesi gerektiği ve özellikle de odalarda istirahat çekildiği bilinen vakitlerde daha da dikkat edilmesi gerektiği Kur'an'da ifade edilir:

"Ey iman edenler! Ellerinizin altında bulunanlar (kölelerin) ve sizden henüz bülûğ çağına ermemiş olanlar, günde üç defa; sabah namazından önce, öğleyin elbiselerinizi çıkardığınız vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler. Bu üç vakit sizin soyunup dökündüğünüz vakitlerdir. Bu

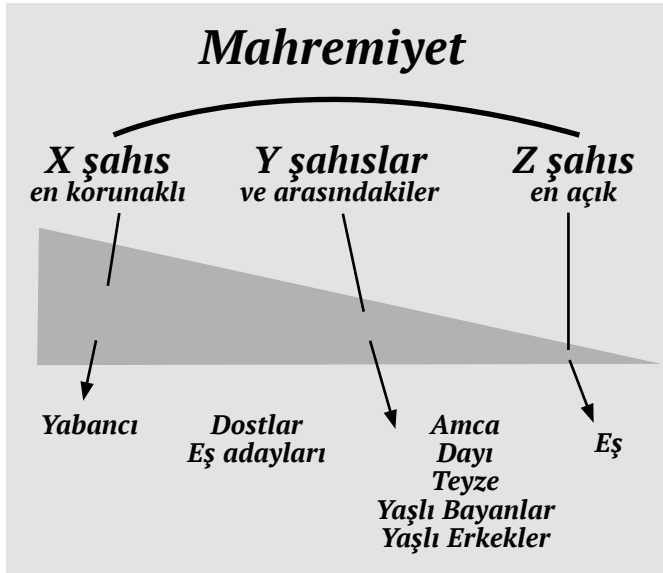
¹⁶ Taberî, Camiu'l-Beyan, 19-147

vakitlerin dışında (izinsiz girme konusunda) ne size, ne onlara bir günah vardır. Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz. Allah, ayetlerini size işte böylece açıklar. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”¹⁷

“Ey iman edenler! Kendinizi tanıtıp izin almadan ve içinde oturanlara selam vermeden kendi evlerinizden başka evlere girmeyin”¹⁸

İnsani Münasebetler Bağlamında Beden Mahremiyeti

Hem bedensel ve hem de aile-ev mahremiyeti bağlamında aşağıdaki tabloda gösterilmiş şekliyle uygulamalar bulunmaktadır.

17 Nûr suresi, 24:58

18 Nûr suresi, 24:27

Söz gelimi anne-babaların kendi çocukları ile münasebetleri birbirleri ile münasebetleri gibi olmayacaktır. Veya tamamen yabancı birine karşı uygulanan korunaklı tavır dost ve akrabalara karşı uygulanamayacaktır. Yani bu bağlamdaki uygulamalar siyah ve beyaz şeklinde kesin çizgilerle belirlenmemiş, aksine insani münasebetlere, yaşa, kan bağına ve oluşmuş sosyal ilişkilere göre şekillenmiştir.

Aşağıdaki âyet-i kerîmeler incelendiğinde bu husus daha açıklık kazanacaktır:

“Artık evlenme ümidi beslemeyen, hayızdan ve doğumdan ke-silmiş yaşlı kadınların ziynetlerini göstermeksizin dış elbiselerini çıkarmalarında kendileri için bir günah yoktur. Ama yine sakın-maları onlar için daha hayırlıdır. Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.”¹⁹

“Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya da güçlük yoktur. Kendi evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya anne-lerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kız kardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya hala-larınızın evlerinde veya dayılarınızın evlerinde veya teyzelerinizi evlerinde veya anahtarlarına sahip olduğunuz evlerde ya da dostlarınızın evlerinde yemek yemenizde de bir sakınca yoktur. Bir arada veya ayrı ayrı olarak yemek yemenizde de bir sakınca yok-tur. Evlere girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak, selam verin. İşte Allah, düşünesiniz diye ayetleri size böyle açıklar.”²⁰

İnsani münasebetlerin en sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve bu münasebetler gerçekleşirken dinî çizgilerin uygulan-masında “ifrat-tefrit” yani her türlü aşırılıktan uzak durulması gerekmektedir.

19 Nûr suresi, 24:60

20 Nûr suresi, 24:61

Kadının kadın, erkeğin erkek olduğu bir dünyada, aile müessesesinin canlı tutulduğu, ama “insan” olarak herkesin eşit olduğu bir toplum hedeflenmektedir. Dinin kurallarına uyarak erkek ve kadın ilişkilerinde karşı cins olarak değil de, öncelikle “insan” olarak muhatap olunması gerekmektedir. Tesettür kuralları ve mahremiyet sınırları bireyi toplumdan soyutlamak için değil, onu değerli kılmak ve toplumda bir “insan” olarak bulunmasını sağlamak için vardır.

1. Atölye Çalışması Grubu

Dr. Hakan Aydın

Sorular

1- Ruh mahremiyeti bağlamında “takva elbisesi” nasıl kazandırılabilir? Cami eğitimlerinde yapılabilecek yöntemler neler olabilir? Aileler bu konuda nasıl bilinçlendirilebilir?

2- Cami eğitimlerine gelen öğrenciler cinsel eğitim konusunda ne tür sorular soruyorlar? Soruları nasıl yanıtlıyorsunuz? Bu konuda daha profesyonel eğitim için neler yapılmalıdır?

Takva elbisesinin yerleşeceği yaş grubu 0-6 yaşlardır. Müfredatımızda bu konularla ilgili daha fazla yöntem ve metot olması gerekir. Öğretilen bilgilerin davranışa dönüşmesi için aile ve öğretmenler el birliği içerisinde çalışmalıdırlar. Edep ve hayâ duygusunun çocuklarda asli bir unsur hâline dönüşebilmesinin yolları aranmalı ve toplumsal bilincin artması için gayret sarf edilmelidir. Edep dışı davranışların huy hâline dönüşmemesini sağlayacak en önemli etken toplumsal hoşgörüdür.

Mahremiyet bilinci her iki cins açısından ele alınmalıdır. Takva konusunda cinsiyetçilikten kurtulmak gerekir. Her iki cinsin de aynı şekilde takvadan sorumlu olduğunun üzerinde durmak lazımdır. Bu bilinci aynı şekilde küçüklükten itibaren çocuklarımıza yerleştirmemiz icap eder.

Bu bağlamda ailelerin kız ve erkek çocuklarına aynı seviyede mahremiyet bilinci aşılması gerekir. Örneğin kız çocuğunun da erkek çocuğunun da üstü başkalarının yanında de-ğıştirilmemelidir.

Müfredatta bahsedilen soyut konuların anlaşılması için somut örneklendirmeler gerekmektedir. Günümüz çocukları soyut kavramları anlamak ve bunlara inanmakta zorluk çek-

tikleri için onlara gözle görülebilir ve kavranabilir örneklerin sunulması gerekir.

Artık çağın bilgi kaynağı kitaplardan çok sosyal medyadır. Gençler hocalarına, öğretmenlerine yüz yüze veya telefonda soramayacakları soruları sosyal medya üzerinden çok daha rahat sorabilirler. Gençlerin, mahrem sorularına cevapları onları yanlış yönlendirecek sayfalardan bulmalarına fırsat verilmemelidir. Bundan dolayı gençlerin mahrem sorularını çekinmeden sorabileceği bir sosyal medya platformu oluşturulmalıdır.

Anne babaların ve eğitimcilerin çocukların ve gençlerin soru sormasını engellememesi gerekmektedir. İmanı tatmin olmamış gençlerimizin sorgulayabilmeleri ve sorularına cevap bulabilmeleri gerekmektedir. Bu gençlerimiz için güvenebilecekleri abiler, ablalar, rol modeller olması gerekir. Bu bağlamda GT ve KGT'nin gençlik çalışmalarında bulunan abiler ve ablaların bilgili ve gençlerin sorularına cevap verebilecek kapasitede olmaları gerekmektedir.

Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-6 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi

Dr. Hilal Çelikkol Kara
(Bursa Anadolu İmam Hatip Lisesi Öğretmeni)

Giriş

Modernite ile birlikte ailelerin küçülmesi, birey merkezli bir yaşamın yaygınlık kazanması insanların mahremiyet anlayışlarını düzenleyen toplumsal kodlardan giderek uzaklaşması sonucunu doğurmuştur. Mahrem olan ile olmayan, özel alan ile kamusal alan arasındaki ayrımların giderek muğlaklaştığı bir toplumda insan için kendi varlığının ve mahreminin sınırlarını çizmesi de çocuğuna öğretmesi de günden güne zorlaşmaktadır.

Aile yapısının güçlü olduğu durumlarda çocuğun mahremiyet duygusunu edinmesi daha kolaydır. Ancak bu yapının zayıf olduğu veya olmadığı durumlarda, parçalanmış ailelerde maalesef devreye sosyal çevre/kurumlar ve medya girebilmektedir. Bu açıdan yaşadığımız çevreye baktığımızda mahremiyet eğitimi açısından aile yapımızı güçlendirmemizin elzemliği ortaya çıkmaktadır.

Mahremiyet algısının muhafazakâr çevreler açısından en önemli referans kaynağı hiç şüphesiz din ve gelenektir. Din, gelenek, değer sistemi gibi pek çok öge ve sosyalleşme sürecindeki kazanımlara referans oluşturan yapının edinildiği ilk yer de ailedir. Özellikle ilk çocukluk dönemi bu sürecin en etkin olduğu evredir. Kişilik ve karakter gelişimi ile ilgili olarak sorumluluk, sabır, adalet, dürüstlük, cömertlik, yardımlaşma, diğerkâmlık, saygı, sevgi ve vefa gibi birçok duygu ve davranış bu yaş döneminde şekillenir. Mahremiyet eğitimi ise ki-

şilik gelişiminin temelini oluşturur. Kişi mahremiyet algısıyla duygularını anlamlandırır ve onları yönetmeyi öğrenir. Mahremiyet eğitiminin kişilik yapılanmasındaki bir diğer önemli rolü ise çocuğun duygu dünyasını zarara uğratmadan cinsel gelişimi ve eğitimini sağlamaktır.

Çocukta mahremiyet eğitimi, onların mutlu, huzurlu ve karakter sahibi olarak yetişmelerini sağlayan ve onları istismarlardan koruyan temel eğitimlerden biridir. Eskilerin “hayâ duygusu” dediği, bugün ise “mahremiyet eğitimi” olarak gündemimizde yer alan ve çocuk terbiyesinde çok önemli bir konuma sahip olan bu konu, aynı zamanda hayatın olduğu gibi ailenin de varlık sebeplerinden biridir. Yokluğu ailenin de yıkımı demektir. O hâlde farklı mahremiyet algılarıyla yetişen iki insanın/kadın ve erkeğin, nikâh ahdi ve akdi ile ahlaki bir sadakat sözleşmesi yaparken, sadakati besleyip ve diri tutmada önemli bir unsur olan hayâ duygusunu diğer bir deyişle mahremiyet algısını çekirdek ailelerinde yeniden ve birlikte tanımlamaları gerekir.

Aile farklı kişilik özellikleri, farklı normları, farklı değerleri olan iki insanın kurduğu bir hayattır. Gençler anne baba olmadan önce bu konuda bilinçlendirilmelidir. Eşlerin anne baba olmadan önce çekirdek ailelerinde kendi aile mahremiyet alanlarını belirleyip, sınırlarını oluşturmaları ve yaşamlarında bu sınırları oturtmaları gerekir. Aile büyüklerinin de onlara bu konuda farkındalık kazandırmaları ve onları desteklemeleri şarttır. Aile mahremiyeti müstakbel anne baba olma sürecinde ise daha da önem kazanmaya başlar. Bebeğin daha anne karnındayken etrafında olup biteni hissettiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda bunun önemi daha iyi anlaşılabilir.

İnsanın kişiliğinin temel taşıını oluşturacak zihinsel, duygusal, sosyal ve cinsel eğitimlerinin temeli sağlam atılmalıdır. Çocuklarımız ilk çocukluk yaşlarında fiziksel gelişimlerini fazlasıyla tamamlıyorlar. Ancak duygu dünyalarının

örselenmesinin; akli ve ilmî yönden çocuklarımız gelişirken ruhsal inceliğe, nezaket ve zarafete sahip olamamalarının sebepleri ailelerin zihniyetlerinin, mahremiyet algılarının değişmesi, ev ve çocukları dışındaki meşguliyet dengesini ayarlayamamalarından kaynaklanmaktadır.

Geniş bir açıdan ve İslam hukuku penceresinden bakıldığında mahremiyet eğitiminin başlangıç zamanı, çocuğun doğumuyla değil ana rahmine düşmesiyledir. Çünkü cenin, teşekkülü anından itibaren ayrı bir varlık olarak kabul edilir.

Bu süreçte anne babanın hayatlarında ailenin iffet ve hayâ değerlerini oturtmaları, mahremiyet sınırlarını çizmeleri, dinî normlar doğrultusunda ailelerinde huzuru ve sükûneti kuşanmaları gerekir. “İlk teker nereye giderse arka teker oraya yönelir.” ilkesinden hareketle ailede ilk çocuk mahremiyet eğitimi açısından çok önemlidir. Arkadan gelecek kardeşlere örnek olurken anne babanın işini de oldukça kolaylaştıracaktır. Özellikle anne adayının bu konuda hassas olması, insanın zihinsel, duygusal, cinsel, ahlaki gelişim aşamaları, çocukla iletişim konularında kendisini yetiştirmesi gerekmektedir. Bu dönemde yapılacak doğru ve yoğun bir çalışma çocuğun ileride karşılaşacağı birçok gelişiminin temel taşıını teşkil edecek ya da bu dönemdeki ihmal ileri yaşlardaki sorunların temel müsebbibi olacaktır.

Unutulmaması ve farkındalık kazandırılması gereken en önemli husus şudur ki; mahremiyet eğitimi çocuğun ilk sosyal ortamı olan ailede başlamakta ve bu konuda birinci derecede sorumlu kişiler ise anne babalar olmaktadır. Temelini anne babanın attığı iyi bir eğitimle yetişen bir çocuk, sosyal hayatta uyumlu davranışlar sergileyecektir. Eğitimin önemli bir parçası olan mahremiyet eğitimi; çocuğun hem özel hem ailevi hem de toplumsal hayatının vazgeçilmez bir ihtiyacı olarak çocuğa ve topluma önemli getiriler sağlayacaktır. Mahremiyet eğitimi sayesinde kişisel ve toplumsal sınırlar da korunacaktır.

Siz değerli eğitimci ve dernek temsilcisi kardeşlerimize dü-
şen görev ise, evlilik arifesinde olan gençleri, anne baba aday-
larını bu konuda uyarmak; aile eğitim seminerleri, ana baba
okulları düzenlemek; içinde yaşadığınız toplumda, bulunduğ-
muz her platformda dinî ve örfî değerlerimize dair bir farkın-
dalık oluşturmaktır.

Bebeklik Döneminde Mahremiyet Algısının Oluşumu (Süt Dönemi: 0-2 Yaş Arası)

Mahremiyet algısı, çocuk dünyaya geldiği andan itibaren
verilmeye başlanabilir. Burada anlatılmak istenen bebeğin
kendini koruması ve bu alanda eğitilmesi değildir. Anne babası
ya da çocuğun bakımını sağlayan kişiler tarafından çocuğun
mahremiyetine saygı duyulursa bu dönemden itibaren çocuğa
mahremiyet bilinci kazandırılmaya başlanmış olur.

Yankı modeli gereği, çocuklar davranışları etraflarındaki
kişileri gözlemleyerek öğrenirler. Çocuklar için anne baba
yankıdır. Anne baba çocuğu nasıl yetiştirmek istiyorsa çocuğa
o şekilde davranmalıdır. Çocuğun yaşadığı ortamda çocuğa ait
özel bir mekânın bulunması veya ortak kullanılan bir mekânda
bir bölümün çocuğa ait olmasının sağlanması çocuğa aidiyet
ve mülkiyet duygusu verme ve çocuğun benlik duygusunun
gelişimi açısından önemlidir.

Anne babanın/aile bireylerinin, bebeği her şeyin farkında
olan küçük bir birey olarak görüp mahremiyet sınırlarına dik-
kat etmesi, herkesin yanında altının değiştirilmemesi, bebeğin
çıplak olarak görünmesinin engellemesi, bebeklikten itibaren
çocuğun mahrem bölgelerinden öpülmemesi vb. davranışlar
çocuk için mahremiyet algısının temelini oluşturacaktır. Bu-
nunla birlikte bebeğin yanında yapılan konuşmalara, esprilere,
izlenilen programlara da dikkat edilmelidir.

Çocukların bireysel farklılıkları, anne baba tutumları ve çevreleriyle olan etkileşim durumlarının onların mahremiyet algılarının gelişmesinde doğrudan etkili faktörler olduğu unutulmamalıdır.

Okul Öncesi Dönemde Mahremiyet Eğitimi (Oyun Dönemi: 2-6 Yaş Arası)

Mahremiyet duygusunun/algısının oluşmaya başlamasıyla birlikte çocuğa mahremiyet eğitimi verilmeye başlanmalıdır. İnsan gelişiminin önemli bir parçasını kimlik gelişimi oluşturur. Kimlik gelişiminin önemli bir parçası ise cinsel kimliktir. Çocukların kendi cinsel kimlikleri belirginleştikçe toplumsal normlara göre oyuncak tercihleri, kıyafet tercihleri, arkadaş tercihleri bu kimlik etrafında şekillenmektedir. (Bu noktada çocukların cinsiyetlerine göre kıyafet, oyuncak, arkadaş seçimi ile ilgili anne babalar, eğitimciler dikkatli olmalıdır.)

Çocuğun kişilik gelişimi devam ederken ona paralel olarak mahremiyet algısı da zaman içerisinde gelişir. Bireysel farklılıklara rağmen mahremiyet algısının çocuğun 1,5-2 yaşlarında tuvalet eğitimi ile başladığı ve 6 yaşına kadarki kişilik gelişiminin bir parçası olarak geliştiği söylenebilir. Bu anlamda mahremiyet eğitimi açısından tuvalet eğitimi kritik dönemi oluşturmaktadır. Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud tuvalet eğitimi için “Karakter eğitiminin ilk basamağıdır.” der.

Aslında mahremiyet duygusu insanın fıtratında vardır. (Fıtrat hadisi buna işaret etmektedir.) Bunun en bariz örneği ise; çocukların tuvaletlerini beze yaparken bile koltuk arkasına saklanmalarıdır. Annenin mahremiyet eğitimi için bu noktayı kaçırmaması gerekir. Annelerin tuvalet eğitimi kazandırma konusunda tutum ve davranışları, izledikleri yöntemler mahremiyet eğitimi açısından oldukça önemlidir.

Tuvalet eğitiminin başlamasıyla birlikte çocukta oluşan mahremiyet algısı, çocuğun içinde yaşadığı aileye ve topluma göre şekillenmektedir. Bu algı çocuğun sosyalleşmeye başlamasıyla birlikte daha da gelişecek ve şekillenecektir. Burada en önemli etken çocuğun sosyal çevresi/komşuları/gideceği anaokuludur. Bu noktada ailenin çocuğun sosyal çevresini dikkatli bir şekilde oluşturması, anaokulunu iyi seçmesi gerekir. Buradaki en büyük sorun din ve değer bağlamında farklı bir toplumda yaşayan ailelerin çözüm üretmede zorlanmalarıdır..

Çok iyi bilinmelidir ki, çocukların mahremiyet eğitimi ileriki yaşlara bırakılacak, tek başına nasihat ile veya korkutmalarla olabilecek bir şey değildir. İlk çocukluk döneminde çocuklara kendi bedenlerine yönelecek tehlikelerden korunabilmeleri için “temel davranış refleksi” eskilerin deyimiyle “ıffet ve hayâ duygusu” kazandırılmalıdır. Temel davranış refleksi gelişmiş bir çocuk kendisine yönelecek bir tehlikenin, tehlike olduğunu fark etmese bile ani bir refleks ile ondan kendisini koruyabilir. Çocuk, kendisine yönelen anormal davranışın ne anlama geldiğini bilmesede dahi ciddi rahatsızlık duyar, tepki verir, ağlar, bağırır, o an o ortamdan uzaklaşmak ister.

Temel davranış refleksi kazanan çocuk bir yandan sosyal hayat içinde normlara uygun hareket etme yeteneğini kazanırken, öte yandan da kendisini savunabilme melekesi ve becerisi elde edebilir.

Temel Davranış Refleksi Nasıl Kazandırılır?

Temel davranış refleksi çocuklara 3-6 yaş arasında birtakım yöntemler izlenilerek kazandırılır. Burada da ilk sorumlu kişi anne babadır. Daha sonra diğer aile bireyleri, sonra anaokulu öğretmeni/cami eğitimcisi gelir. Burada esas olan çocuğa şunların öğretilmesi ve kazandırılmasıdır:

1- Özel alan tanımlama (Amaç çocuğa özel bölge, özel eşya ve nesne kavramlarının benimsenmesidir.)

2- Özel mekân tanımlama (“İzin verirsem kabul edilirsin” bilincinin oluşturulması. Amaç çocuğun kendi yatağı, odası olduğunun, odalara girerken izin isteyerek girmesi gerektiğinin öğretilmesidir.)

3- “Bedenim bana aittir.” bilincini oluşturmak, “dokunulması yasak olan yerlerim” refleksini geliştirmek, “İzin verirsem dokunabilirsin.” farkındalığını kavratmak (Amaç çocuğun bedensel sınırlarını fark etmesini sağlamaktır.)

4- “Vücudum görünmemeli.” hissini oluşturmak, “tuvalet ve banyoda mahremiyet, soyunma ve giyinmede yalnızlık” ilkelelerini benimsetmek (Amaç bedeninin özel alanlarının başkalarından gizlenmesinin gerekliliğini öğretmektir.)

5- “Fiziksel baskıya direnme” refleksini geliştirmek

6- “Akrafa ve çevre farkındalığını öğretmek.

Temel davranış refleksi kazanan çocuk kendisine yöneltilen tehlikeleri bilinçsizce geri iter. 3-4 yaştan itibaren anaokuluna/camiye giden çocuk, çevresinin genişlemeye başlamasıyla sosyal davranış becerisi kazanabilirse bunu bilinçle yapar. Bunun için yine bu yaşlarda:

1- “Hayır” diyebilmeye öğretmek

2- Çocuğa iyi ve kötü dokunma arasındaki farkı öğretmek

3- “İlişki Çemberi”ni sırasıyla ve yaş seviyelerine uygun olarak açıklamak önemlidir. (İlişki Çemberi: Ben ve benim özel alanım, ailem, akrabalarım, arkadaşlarım, beni tanıyanlar, toplumda tanıdıklarım, yabancılar. Aile merkezinden topluma açılan ilişki çemberini kavratmak gerekir. Bu çember sayesinde çocuklar kimlerle, ne tür bir ilişkide ve hangi yakınlıkta olacaklarını öğrenmiş olurlar.)

Anne babalar anaokuluyla birlikte çocuklarını yavaş yavaş başkalarının gözetim ve eğitimine bırakırken “bilinçli endişe/bilinçli şüphecilik” ile hareket etmelidirler. Çocuklarıyla ilgili

bazı konularda endişe duysalar da onlara tedirginliklerini hissettirmemeli, panik yapmamalıdır. Bu konuda özellikle anneler kendilerini eğitmelidirler. Aşırı tedirginlik çocuğun ruh dünyasında olumsuz davranış sapmaları gösterebileceği gibi sosyalleşmesinin önüne set de olabilir.

Bu Dönemde Anne Baba Neler Yapmalıdır?

Dikkat edilmesi gereken öncelikli konular anne babanın kendi davranışları ile alakalıdır. Anne baba çocuklarda ne görmek istiyorsa onu öncelikle kendi yapmalıdır. Anne babalar örnek davranışlar sergilemeli, eşler birbirlerine karşı gösterdikleri sevgi sözcüklerine ve davranışlarına dikkat etmeli, çocuklara hitaplara dikkat edilmeli, çocuğunu doğru sevmeli, çocuğun cinsel organlarını sevgi objesi yapmamalıdır. Davranışlarında ölçülü olmalı, banyo ve tuvaletlerdeki davranışlara dikkat edilmeli, çocuğun özel alanlarına saygılı olunmalı, özel alan ihlallerinde tepkisini belli etmeli, çevredeki kişilerin çocuğun isteği dışında ona sarılmasına ve öpmesine mâni olmalıdır. Anne babalar hem kendi hem de çocukların giyimlerinde aile mahremiyet ölçülerine dikkat etmeli, zamanı geldiğinde çocukların yatak ve odaları ayrılmalı, çocuğun cinselle ilgili sorularına cevap verilmelidir. Aile içi iletişim sevgi ve nezaket üzerine kurulmalı, televizyon ve internetin aile mahremiyetini ihlal etmesine asla izin verilmemelidir.

Çocuk yetiştirmenin her aşamasında olduğu gibi mahremiyet duygusunun kazandırılmasında da örnek olmak etkili yöntemdir. Bu sebeple anne baba, çocuğun âdeta kendilerinin gölgesi olduğu bilinciyle hareket edip, davranış ve sözlerine dikkat etmelidir.

Bulunduğumuz her platformda tekrarlayacağımız, farkındalık oluşturmaya çalışacağımız en önemli meselelerden biri kanımca şudur: Çocukları kendileri ile barışık ve özgüvenli, dış dünyaya hazır bireyler olarak yetiştirmeye çalışırken, onlara

yaşlarına uygun mahremiyet eğitimini vermek öncelikle anne babaların sonra da öğretmenlerin sorumluluğu altındadır. Mahremiyet sınırları ihlal edilmiş ya da başkasının mahremiyet sınırlarını ihlal etmiş çocuklarımız ve yakınlarımızın olmasını istemiyorsak yakın ve uzak çevremizde bu konuda farkındalık oluşturmak, elimizden gelen çabanın fazlasını yapmak, bunu dert edinmek ise hepimizin sorumluluğundadır.

Hanelerinizin dünyadaki cennetleriniz olması, Allah'ın rızası doğrultusunda nesiller yetiştirme gayreti içinde olmanız dua ve dileğimdir.

Kaynakça

- Bağlı, Mazhar, *Modern Bilinç ve Mahremiyet*, İstanbul 2011.
- Barbarosoğlu, Fatma, *Şov ve Mahrem*, İstanbul 2006.
- Çalışır, Duygu, *Cinsel Eğitim Çocukluktan Ergenliğe*, İstanbul 2011.
- Göle, Nilüfer, *Modern Mahrem*, İstanbul 2001.
- Güneş, Adem, *Mahremiyet Eğitimi*, İstanbul 2015.
- Hökelekli, Hayati, *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, İstanbul 2011.
- Karaköse, Rukiye, *Ailede Sorumluluk Eğitimi*, İstanbul 2010.
- Kentler, Helmut, *Çocuğuma Nasıl Cinsel Eğitim Verebilirim?*, İstanbul 2008.
- Özsunay, Ergun, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, İstanbul 1979.
- Sepetçi, Nurten, *Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şen, Ersan, *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, İstanbul 1996.
- Tarhan, Nevzat, *Güzel İnsan Modeli*, İstanbul 2012.
- Tarhan, Nevzat, *İnanç Psikolojisi*, İstanbul 2012.
- Tarhan, Nevzat, *Sen Ben ve Çocuklarımız*, İstanbul 2012.

- Taşçı, Ali İhsan, *Cinsel Eğitim*, İstanbul 2010.
- Topaloğlu, Mustafa, *Bilişim Hukuku*, Adana 2005.
- Uzunpostalıcı, Mustafa; “Cenin”, *DİA*, c. 7, Ankara 1993.

2. Atölye Çalışması Grubu

Dr. Hilal Çelikkol Kara

Sorular

1- Mahremiyet eğitiminde 3-6 yaş grubunun camideki yeri nedir?

2- Cinsel eğitim ve mahremiyet eğitiminin farkı nedir?

3- Çocuklara, okul öncesi eğitim kurumlarında/anaokullarında/ camilerin anasınıflarında mahremiyet eğitimi nasıl verilmelidir? Hangi konular seçilmeli ve bu konular nasıl işlenmelidir? Bu eğitimin yöntemleri, teknikleri, materyalleri nasıl hazırlanmalıdır?

4- Din ve değerler bağlamında farklı bir toplumda yaşayan aileler kendi ahlaki normları doğrultusunda mahremiyet eğitimi konusu için neler yapılabilir ve kendi sosyal çevrelerini oluştururken nelere dikkat etmelidirler? Hangi çözümler üretilebilir?

0-3 yaş grubu çocuklar ilk defa başka çocuklar ile sosyalleşmektedir. Bu bağlamda çocuklar kendi özel alanlarını tanımaya başlamakta ve doğal olarak başkalarının özel alanına saygı göstermeyi öğrenmektedirler. Örneğin çocuk diğer arkadaşının oyuncağını elinden alamayacağını ve bunun ona ait özel bir eşya olduğunun farkına varmaktadır.

Mahremiyet eğitimini 3-6 yaş arası genelde anne baba verir. Anne babanın eksik kaldığı noktalarda ise eğitimcilerin camide bu eğitimi tamamlaması gerekir. Anasınıfında eğitimcilerin çocuklardaki mahremiyet algısının gelişimine katkı sağlaması gerekir. Özellikle tuvalet eğitimi bağlamında eğitimcilerin müdahale etmesi ve çocukların mahremiyet bilincini kazanması için onları yönlendirmesi gerekebilir. Bazı

çocuklar çok rahat bir şekilde tuvalete girebiliyorken, bazıları kapının kapatılması isteyebilir, bazıları ise arkadaşıyla aynı anda tuvalette bulunur. Eğitimcilerin burada doğru müdahalelerle çocukları yönlendirmesi gerekir.

Anne babanın 3-6 yaş arası çocuğuna temel davranış refleksi kazandırması gerekir. Camide ise sosyal yaşam becerisi kazanır. Anasınıfında temel davranış refleksi ile sosyal uyum becerisini kazandırıcı faaliyetler yapılmalıdır. Bunlarla ilgili hikâye, drama, kartela gibi materyaller hazırlanmalıdır.

Müfredatta “değerler eğitimi” dersi olması gerekir ve bu ders ayda bir ailelerle de işlenmelidir. Bu derste çocuklara bir şeyler anlatılmalı değil, belletilmelidir.

Eğitim merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin çocukların sorularına cevap verebilecek kapasitede olmaları gerekmektedir. Eğitimcilerin özellikle mahrem konularla ilgili gelen soruları yaş gruplarına uygun bir şekilde ve teke tek olarak cevaplayabilmeleri gerekmektedir.

Anne-babaların, çocuklarının gittiği anaokullarında kendi mahremiyet sınırlarını ortaya koymaları ve bu sınırlarının korunmasını talep etmeleri gerekir. Talep edildiğinde resmî anaokulu eğitimcileri ailelerin isteklerini göz ardı etmeyecektir.

Çocukluk Döneminde (7-11 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi

Keriman Keskin
(Psikolog)

Duyguların Eğitimi

Anne-babalar çocuklarını kendi değerlerine bağlı, saygın insanlar olarak yetiştirmek için bir çaba içindedir. Hiçbir anne-baba yoktur ki çocuğunun ilkesiz, değersiz yetişmesini istesin.

Her aile, çocuğunun bu temel değerlere sahip olması için düşünür, planlar yapar ve bunları uygular. Uygulanan yöntemler doğru sonuçlar verebildiği gibi, çocuğun bütün yaşamını karartacak birtakım kişilik problemlerine de yol açabilir. Kimi zaman “keşke öyle yapmasaydım”larla sonuçlanan “kendince” eğitiminin en kritik bölümünüyse “mahremiyet eğitimi” oluşturur.

Mahremiyet eğitimi, çocuğun doğrudan kişiliğine dokunan bir eğitimidir. Çocuğa bir cinsel kimlik, bir kişilik kazandırma sürecidir. Bir başka deyişle mahremiyet eğitimi ruha dokunan bir eğitimidir. Ruha dokunarak gelişen eğitimler, davranış oluşturmak için sürdürülen eğitimlerden farklıdır. Çocuğun ruhunda yer etme ihtimaline sahip sorunların hem tespiti hem de tedavisi uzun sürer. Zira ruhsal sorunlar, fiziksel sorunlar gibi görünür değildir. Ne tedavi eden kişi tedavi edeceği ruhu görür, ne de çocuğun eğitimiyle meşgul olan kişi ruhsal bir sorunu filizlendirdiğini fark edebilir. Bu açıdan bakıldığında mahremiyet eğitimi oldukça hassasiyet gerektiren ve psikolojik, pedagojik bilgilerle yol alınması gereken bir eğitimidir. Bununla birlikte mahremiyet eğitimi “ruha dokunan” bir eğitim olduğu için bu eğitim sırasında çocuğa zarafet ve nezaket er-

demleri de kazandırılır. Zira zarafet, ruhsal bir kazanımın bedene yansımasıdır.

O hâlde anne-babalar çocuklarına mahremiyet eğitimi verirken bunu sıradan bir terbiye eğitimi olarak görmemeli, kız çocukların “hanımefendi”, erkek çocukların da “beyefendi” olma eğitimi olarak algılamalıdır. Kendi dünyasında saygınlık kazanan çocuk, bu güvenle kendi bedenini de korur. Ancak kendini hanımefendi/beyefendi gibi hisseden bir çocuk, saygısız bir davranış karşısında tepkisini ortaya koyabilir. Çocuğun kendini koruması, ona verilen öğütlerle ya da ikazlarla değil kazandırılacak ruhsal saygınlıkla sağlanmalıdır. İşte bu nedenle mahremiyet eğitimi hem çocuğu hem de çevresini besleyen bir saygınlık eğitimidir.

Mahremiyet Eğitimi

Anne-babalar gözlemlendiğinde, birçoğunun mahremiyet eğitimi konusunda ciddi bir yanlışlığı içinde oldukları fark ediliyor. Mahremiyet eğitiminin, çocukların (özellikle kız çocuklarının) engellenmesi, sosyal yaşamdan tecrit edilmesi, daha anaokulundan itibaren karşı cinsten ayrı tutulması olduğu zannediliyor. Çocuğu yoğun duygusal denetim altında tutmak, ona suçluluk duygusu edindirmek ve onun değersizlik hissi içinde çekingen davranışlar sergilemesini sağlamak marifet kabul ediliyor. Hâlbuki mahremiyet eğitimi çocuğa utanç duygusuyla çekingenlik kazandırmak değildir. Bilakis insan olmaktan ileri gelen değerlilik duygusuyla kendi hislerini yönetebilecek güce erişmesini sağlamaktır. Mahremiyet eğitimi, çocuğunun duygularını denetlemek değil, ona kendi duygularını denetleyebilecek yeteneği kazandırmaktır.

Maalesef, duyguları ebeveyn denetiminde olan çocuklar, özgürlüklerine kavuştuklarında kendileriyle baş etmekte zorluk çekerler. Bundandır ki mahremiyet eğitimi, çocuğun hislerini -başkasının değil- kendisinin yönetebileceği yeteneğe

erişmesinin “süreç rehberliği”dir. Mahremiyet eğitimi “ruh ile bedenin kaygısızca bütünleşmesini”, ruhun bedende canlandırılmasını, davranışların incelenmesini, ruhun davranışlarda kendini kaygısızca görünür kılmasını sağlar.

Zarafet ve Nezaket

Ruh bedende görünür hâle gelmeye başladığında “zarafet” ortaya çıkar. Zarafetin insan ilişkilerine yansımaya “nezaket” denir. Ruhu bedeninden korku ve sindirilme ile koparılmış çocuk, 7 yaş sonrası dönemde genellikle kaygılı bir yüz yapısına, gergin kaşlara, dikleşmiş omuzlara, titrek bacaklara, duygusuz bir görünüme sahip olur. Bir başka deyişle inceliğini kaybeder, kabalaşır... Fiziksel ve sözel kabalık böyle kişilerin en belirgin özelliğidir.

Mahremiyet eğitiminin temelinde de çocuğun ebeveyniyle “güvenli bağlanması” vardır. Çocuğu ona saygınlık duyarak yetiştirmek, insan olmaktan ileri gelen değerliliğini hissettirmek mahremiyet eğitiminin de özünü oluşturur. Çocuğun kendine ait bir bedeni, kendine ait bir ruhu olduğunu kabul etmek, bu bedene dokunurken, o ruha erişirken “hoyratça” değil, “saygınca” davranmak hem zarafet eğitiminin hem de mahremiyet eğitiminin özünü oluşturur.

Ruhun Kendini Emniyette Hissetmesi

Kişilikli, nazik insanların en önemli özelliği hem kendilerinin hem de başkalarının sınırlarını iyi bilmeleridir. Sadece fiziksel sınırlar değil, kişinin duygularına dokunurken, ona hitap ederken sınırların aşıp aşılmadığını hissedebilmek de bu kişilere has özelliklerdir. Çocukluk döneminde ebeveyninden bu saygınlık sınırlarını almış çocuklar, kendi duygu dünyalarına sessizce ve izinsizce giren kişileri fark eder, onlardan rahatsız olurlar. Örneğin kendilerine anlatılan uygunsuz bir fıkranın, iç

çekme vs. gibi “taciz” ifade eden davranışların ne anlama geldiğini bilmeseler de rahatsız olurlar.

Mahremiyet eğitiminin ana unsuru, çocukların kendi sınırlarını erken dönemden itibaren tanımasıdır. İnsanın fiziksel, duygusal ve zihinsel olmak üzere 3 aurası vardır.

Fiziksel Aura

Fiziksel aura, kişinin kendisine belli bir mesafeden daha yakına birinin izinsiz gelmesinden hoşnut olmama hissine erişmesidir. Çevresinde görünmez kişilik sınırları izinsiz aşıldığında bunu fark edip rahatsız olması durumudur. Eğer bir ebeveyn çocuğun bu fiziksel kişilik sınırlarını önemsemiyor, ihlal ediyor, umursamıyor, kişilik alan sınırları içine istediği gibi girip çıkıyorsa çocukta mahremiyet hissinin oluşumu engellenir.

Biz, anne-babalara, “Çocuğunuzun odasına girerken kapıyı çalın, eşyalarını onlardan izin almadan başka birine vermeyin, onları öperken zaman zaman izin isteyin.” tavsiyelerinde bulunuruz. Burda amaçlanan çocuğa aurasını fark ettirmek, hissettirmek, göstermek, öğretmektir. Unutmamak gerekir ki çocukluk dönemi, his edinim dönemidir. Mahremiyet de bir histir.

Aura ise his oluşumu için en gerekli pedagojik araçtır. Anne-babanın çocuğa yaklaşımı, çocuğuyla iletişim kurarken orada bıraktığı mesafe, çocuğa mahremiyet hissi kazandırır. Çocuklarını suistimalden korumak isteyen ebeveynler, onların auralarını oluşturmalarına izin vermelidir. “Aman parkta seni yabancı bir amca çağırıp şeker verirse alma. Gitme kimsenin yanına. Sakın dokundurma kendine. Seni alıp kaçırlılar. Bizi görmezsin bir daha.” demek çocuğa mahremiyet hissi kazandırmaz, onu sosyal yaşamda korkak hâle getirir. İster dedesi, amcası, babası olsun, ister tanımadığı biri “Seni öpebilir miyim?” dediğinde çocuk kendini güvende hissetmiyorsa, bunu fark edip “Hayır” diyerek rahatsızlığını dile getirerek sınırlarını çizmelidir.

Misal; bir gün bir çocuk marketten alışveriş yapmak üzere, sırada bekliyordu. Süt almıştı. Avucundaki bozuk paraları sıkı sıkıya tutuyordu. Sıra çocuğa geldiğinde kasiyer sütü çocuğun elinden pat diye alarak fiziksel aurasına girdi. Kasiyer her müşterisine alışverişin kaç lira tuttuğunu açıkça belirtirken, sütün ne kadar tuttuğunu söylemeden çocuğa, “Kaç liran var canım? Ver bakayım elindekileri!” dedi. Çocuk avucundaki paranın tamamını kasiyere uzattı. Kasiyer o bozuk paralar içinden süt ücretini alıp geri kalanı çocuğun avucuna geri bıraktı. Kasiyerin bu davranışı, çocuğun fiziksel aurasına girmek demektir. Hâlbuki kasiyer yetişkinlere nasıl davranıyorsa çocuğa da o şekilde davranmalıydı. Bu olaya ilk bakışta kasiyerin çocuğa ne kadar güzel ablalık yaptığı düşünülebilir. Ancak kişilik gelişimi ve çocuğun auralarını bilmesi açısından durum oldukça farklıdır. Kasiyerin, çocuk paraları uzatsa bile, “Ben sayabilir miyim?” diye izin istemesi mahremiyet eğitiminin bir şartıdır. Bu anın önemi kasiyerin izin istemesinden çok, çocuğun izin vermesine dayanır.

Burada üstünde durulacak bir husus da aurası sürekli ihlal edilen çocukların bir başkasının aurasını fark edememesidir. Kardeş kavgaları, okul arkadaşının eşyasına zarar vermeler veya yetişkinlerin iki araçlık park yerinin tam ortasına park ederek iki alanı da işgal etmesi, eşlerin birbirlerinin eşyalarını izinsiz karıştırmaları, kendi kişilik aurası örülmemiş kişilerin, diğerlerinin kişilik alanlarına hassasiyet gösterip fark edememesinden başka bir şey değildir.

Fiziksel Aura Mesafesi: Eğer ebeveynler çocuğa kendi çapında 25-30 cm daire çizer, bu mesafeden onlarla zaman zaman fiziksel temas kurar, haricinde çocuklarına müdahale etmezlerse, ruhun bedenle bütünleşmesi kaygısızca sürdürülebilir. Anne-baba tarafından oluşturulan bu saygınlık sınırı, çocuğa dışarıdaki kişilerin de ancak bu kadar yaklaşabileceği tecrübesini yaşatır. Bundan sonraki ilişkilerinde de çocuk bu mesafenin gözetilmesini bekler.

Mahremiyet hissi zarara uğramış çocukların büyük kısmı, çocuğuna çok düşkün anne-babaların çocuklarıdır. Böyle anne-babalar çocuklarına olan düşkünlükleri nedeniyle çocuklarının auralarını işgal ettiklerini fark edemezler. Çocukların yanlış yapmalarına tahammül etmezler, ders çalışıp çalışmadıklarını her an denetim altında tutarlar. Çocuğun kontrolü kendinde değil, ebeveynindedir. Böyle çocuklar kişilik sınırları oluşmadan yaşama adım atar, aşamadıkları birçok problemle yüzleşmek durumunda kalırlar.

Zihinsel Aura

Zihinsel aura çocuğun düşündüğünü söyleyebilme gücüne erişebilmesidir. Bir başka deyişle kendini ifade edebilme özgürlüğüdür. Çocukluk çağından itibaren konuşmaları eleştirilmiş, duygularını ifade etmesi engellenmiş bireyler, yetişkinlik yıllarında rahatsız oldukları durumlarda kendilerini ifade etmekten yoksun kalırlar.

Zihinsel aura, kişinin kendini ifade ederken karşısındakinin sözlerini önemsemesi, değer vererek dinlemesiyle oluşur. Örneğin bir baba tam da kızı ile okulda neler yaşadığını konuşuyordur, anne de bu durumu fark edemeden mutfaktan gelir ve “Bugün ne oldu biliyor musun?” diye eşiyle iletişime geçmeye başlar... İşte tam da bu esnada babanın, “Bir saniye izin verir misin? Kızımı dinliyordum, okuldaki bir durumu anlatıyordum.” demesi ve kızının konuşmasına devam etmesini sağlaması, çocuğun zihinsel aurasının örülmesini sağlar.

Duygusal Aura

Çocuğun duygularına önem verilmesi, saygı duyulması şartı sağlanırsa duygusal aura oluşur ve gelişir. Eğer bu sınır işgal edilir, bu alana izinsiz girilirse, çocuk kendi duyguları yerine, yetişkinlerinin kendisinden istediklerini yaşamaya çalışır ve

sahte benlik geliştirilir. Mesela çocuk tam ebeveyniyle konuşacağı sırada sırtını döner, utanır, bir şey söyleyecek gibi olur, ama söyleyemez, yüzü kızarır. Annesi omuzundan tutup çevirmeye çalışıp zorla, “Niye utanıyorsun? Utanma, utanma!” der ve böylelikle çocuğun duygusal aurasının sınırlarını ihlal eder. Birçok anne-baba, çocuklarının ağlamasından hoşlanmaz, “Niye ağlıyorsun ki? Ne varmış bunda? Kocaman çocuk oldun, hâlâ bebek gibi ağlıyorsun!” diyerek çocuğun duygusal boşalımının önüne geçer ve çocuğun yaşadığı hisleri engeller. Sözel ya da davranışsal olarak, “Utanma, ağlama, niye gülüyorsun ki?” gibi uyarılarla çocuğun duygularını sorgulayan, müdahale eden, yönlendiren her davranış, duygusal aurayı zarara uğratır.

Duygusal aurası zarara uğrayan çocuklar yetişkinlik yıllarında çok defa öfke kontrol bozuklukları, duygu durum bozuklukları, panik atak ve duyarsızlaşmaya doğru giden problemler yaşarlar. Duygularına çok müdahale edildiği için kimi zaman hissetmemeyi, kimi zaman hissettiğini hissettirmemeyi ve böylelikle ikincil bir kişilik oluşturmayı yetenek hâline getirirler.

Utanma ve Mahcubiyet

Çocukların kendi bedenlerine yönelecek tehlikelerden kurtulabilmeleri ve korunabilmeleri için verilmesi gereken mahremiyet eğitimine “temel davranış refleksi” denir. Aynı zamanda “utanma-hayâ duygusu” olarak da isimlendirilir.

İki duygu durumu vardır ki bunların izleyişi çok enteresandır. Bunlardan biri utanma diğeri mahcubiyettir. Bu iki kişiliğin koruyucu kalkanıdır. Kişi toplum tarafından kınanan, sosyal yaşamda anormal bulunan davranışlardan, “utanma” duygusu sayesinde kaçınarak sosyal yaşam düzeninin sürekliliğini sağlar. Örneğin birinin sokak ortasında burnunu karıştırması kimsenin hoşuna gitmez. Bundan dolayı kimse sokakta burnunu karıştırmaz, utanır. Veya bir kadın yanlışlıkla erkekler tuvaletine girse şaşırır, utanır ve hemen oradan çıkmak ister.

Bu ve benzeri birçok duruma bakıldığında, utanma hissinin sosyal yaşam ilkelerinin oluşmasına katkı sağladığını görmek mümkündür. Kişilik sınırları da utanma hissiyle belirginlik kazanır. Ancak utanma hissi, salyangozun antenleri gibi çok hassastır, dokunulduğunda kendini içeri çeker. Kapanır, bir süre için kullanılmaz hâle gelir. Bu durum sürekli tekrarlandığında utanma hissi felce uğrar, kişi utanma hissini kaybeder. Utanma hissi, ancak bir duygunun örselenmediği kişilerde canlılığını koruyabilir. Çokça utandırılan kişilerdeki içe dönük hâl, utanma hissinin yoğunluğundan değil, bu duygunun kaybolup yerine suçluluk ve değersizlik hissinin hâkim olmasından kaynaklanır.

Bazı çocuklar, ne kadar utandırırsanız utandırın, içlerine kapanmaz, aksine hiçbir şey umrunda değilmiş gibi davranırlar. İşte bunlar utanma duygusunu bastırdıktan sonra ortaya çıkan değersizlik hissini duymamak için, çevreyle duygusal etkileşimini kesmiş, kendini kapatmış, duygularına erişimi engellemiş çocuklardır. Bu çocuklara ne söylerseniz söyleyin sözün şiddeti derecesinde tesir edemezsiniz. Böyle çocuklar, bu duyarsızlaşma sürecinden sonra utanç verici eylemleri gerçekleştirmekten sakınmaz, hatta bundan keyif bile alırlar. Arkadaşının eşyasına zarar vermek, sınıfta yere tükürmek, arkadaşının defterine kötü yazılar karalamak utanma duygusunu kaybetmiş çocuklar için sıradan ve bir o kadar da “eğlenceli” işler arasındadır. Birçok anne-baba çocuğunun bir başkası tarafından taciz edilmesinden korkar, oysa bir o kadar korkulacak bir diğer davranış da kişinin kendi çocuğunun tacizci olmasıdır. Utanma duygusunu yitirmiş bir çocuk, tacizkâr davranışlarda bulunmaktan rahatsızlık duymaz. İnternette birçok kişinin görmeye çekindiği resimlere ve görüntülere bakmak, utanma hissini kaybetmiş çocukların kolayca adım atacağı bir davranıştır.

Böyle durumlarda yetişkinler genellikle çocuğu cezalandırarak sorunu çözmeye çalışsa da bu oldukça yanlış bir yöntemdir. Zira çocuk cezalandırıldıkça, utanma duygusundan hızla uzaklaşır, kendisini cezalandırana duyduğu kin ve öfkeye sarılır,

kötü hisleri daha da baskın hâle gelir. Baskı, zorlama, ceza ve şiddet, problemi çözmek yerine daha da derinleştirir.

Bu durum ancak çocuğun duygu dünyasının yeniden canlandırılması, geçmiş yıllarda kapattığı duygularının yeniden açılması ve yetişkinin ona değerlilik hissi kazandırmasıyla ortadan kalkar. Çocuk ne kadar utanç içeren davranışlar sergilese de yetişkin ona tebessümle bakmalı, sevgi göstermeli, çocuğun bütün olumsuz davranışlarına karşı mütebessim bir şekilde ve sabırla şefkat göstermelidir ki çocuğun duygu dünyası uyana-bilsin.

Mahcubiyet hissi de utanma duygusu gibi diğer duygulardan çok farklıdır. Mahcubiyet bireyin kendini büyük görmemesi, yücelik hissetmemesi, insan olmanın getirdiği ortak paydada kalabilmesi için oldukça özel bir histir. Kişi bu his sayesinde tevazu sahibi olur. Ancak mahcubiyet hissi de utanma hissi gibidir. Her insanda doğuştan var olan bu his kişi mahcup edildikçe yok olmaya, görünürlüğüne kaybetmeye başlar.

Çocuğun, kendisine yapılan anormal teklif ve konuşmaları anlayabilmesi ve bu türden yaklaşımları geri püskürtebilecek beceriyi kazanmasına sosyal davranış becerisi denir.

Öfke, Suistimali Önler

Çocuğun yaradılıştan getirdiği fitratı ve duygularıyla gereksiz yere oynanmamalıdır. Aksine ebeveynler bu hislerin korunması ve geliştirilmesi için özenle hareket etmeli, duygularını yerinde ve zamanında kullanmayı çocuğa öğretmelidir.

Öfke çocuğu birçok tehlikeden korur. Ne yazık ki günümüzde çocuk eğitimindeki doğrularla yanlışlar birbirine girmiştir, anne-babalar da sağlıklı bir insanda bulunması gereken birçok özelliği bilinçsizce köreltmektedir. Bunların başında da yok edilmeye çalışılan öfke duygusu vardır.

Öfke, her insanda doğuştan var olan, insanı korumak üzere programlanmış bir savunma mekanizmasıdır. Bilinenin aksine, sağlıklı her insanda öfke anında salgılanan hormonlar, kişiye kendisinden katbekat güçlü birini yere serebilecek enerjiyi verir. İnsan bu sayede kendini sosyal hayatta güvende hisseder. Öfke refleksi kırılmış bir insan korkak ve çaresiz olur. Şahsına yönelecek tehlikelere karşı kanatlarını açamaz.

Böyle önemli işlevleri bulunan öfke, çocuk terbiyesi sırasında anne-babalar tarafından, çocuğun sindirilmesiyle ne yazık ki ortadan kaldırılmaktadır. Örneğin 8 yaşındaki çocuğunu, çevresinin etkisiyle (devamlı komşular tarafından şikâyet edilen bir çocuk); çocuğun yaramazlığına, agresifliğine, psikolojik ve fiziksel baskı yöntemiyle çözüm bulan anne, yavaş yavaş çocuğunu bir gül gibi soldurmuş olur. Bu davranış biçimi nedeniyle çocuk öfkesini dile getirmeyi unuttur ve başına gelen taciz olaylarında dahi sesini çıkaramaz.

Vicdan

Çocuklardaki vicdan duygusunun gelişiminin ilk ve temel şartı anne-babasının taşıdığı vicdan hassasiyetidir. 7 yaş itibarıyla çocuklar vicdan yansımasına daha çok dikkat ederler. Vicdani hassasiyetinizi merak ediyorsanız kullandığınız “ama” kelimelerine dikkat edin. Ne kadar çok ama diyorsanız, bilin ki vicdanınızı biraz daha kaybediyorsunuz. Örneğin çocuğunuzuza şiddet uygulayıp sonra da “Ama çok yaramazdı.” diyorsanız, vicdanınızı susturuyorsunuzdur.

Çocuğunda vicdan duygusunu geliştirmek isteyen bir ane-baba, yalandan uzak durmak zorundadır. Ebeveynler zaman zaman çocuklarını vicdan testine sokmalıdırlar. Vicdanın çalışmasının somut göstergesi empatidir.

Bütün bu üzerinde durduğumuz değerler ya da bilgiler aileler tarafından eksik ya da yanlış uygulanmışsa, 7-11 yaş

arası çocukların davranışları gözle görülebilecek bir biçimde tuhafılık gösterir. Misal olarak 7 yaşından itibaren, anne-baba, çocuğun odasına girerken mutlaka izin almalıdır. Onun çıplak vücuduyla aniden karşılaşması hâlinde, saygıyla özür dilenip kapı kapatılmalıdır. Çocuğun üzerini değiştirmesi her ne kadar kendisinden beklense de bu işi başaramaması durumunda, ondan izin almadan odasına girmemeli ve “İstersen ben yardım edeyim.” şeklinde bir teklifte bulunmadan, çocuğun kıyafetlerine el atılmamalıdır.

Bir çocuğun çevresinde kendisi için tehlike olabilecek kişiler kavrayabilmesi -bir başka deyişle- sosyal tehlikelerin farkına varabilmesi en erken 7-9 yaş döneminde başlar. Hatta birçok çocuk, yetişkinlerin oluşturabileceği tehlikelerin büyüklüğünü ergenlik döneminde kavrayabilirler.

Çocuklar için güven duygusu çok önemlidir, çevrelerindeki her yetişkine karşı sonsuz güven duygusu beslerler. Onların dünyasında bir yetişkinin yalan söylemesi, kötülük düşünmesi ve anormal davranışlar sergilemesi neredeyse imkânsızdır. Ancak yaşı ilerleyen çocuk, bir yetişkinin aslında ne kadar kontrolsüz olabileceğini, kendisi de dâhil başkalarına nasıl zarar verebileceğini bizzat şahit olarak öğrenmeye başlar. Bu yaş grubundaki çocuklara kazandırılması gerekenlerin en önemlilerinden biri de “akraba-çevre farkındalığı”dır. Çocuk bu kazanımla, sadece kendisi için “güven kaynağı” olanlara güvenir.

Biz Bilinci

Çocuklar etraflarındaki yetişkinlerle belli kategoriler içinde yakınlık kurmayı öğrenmelidir. Örneğin çocuk babasının kardeşi olan amcasıyla, mahalledeki amcaı ayırt edebilmelidir.

Çocuklarda yetişkinleri kategorize edecek bilinç oluşturulurken dikkat edilecek en önemli nokta, çocuğa yönelik psikogenetik kapının kapalı olduğu kişilerle açık olanları ayrı

yerlere koymaktır. Bu, insanları tehlikeli ya da tehlikesiz sıfatları altında gruplara ayırmak değildir. Bu, çocuğun insanlara duyduğu sonsuz güvenin sınırlarını “sınırsız güven”den “normal güven”e doğru daraltma refleksidir.

Cinsel Eğitim

7 -11 yaş arası mahremiyet eğitiminde en önemli konulardan birisi cinsel eğitimidir. Zira çocuğa cinsel öğrenimin tedricen ve adım adım verilmesi gerekmektedir. Çocuğun ruhi ve zihnî gelişimi ölçüsünde “çok hassas” ve “bilinmesi gerektiği kadar bilgi” prensibiyle eğitim verilmelidir.

Hâlbuki okullarda ve kalabalık bir grup içinde hangi çocuğun, hangi oranda cinsel bilgiyi sindirebileceği önceden kestirilemez. Her birinin konu hakkında ön bilgisi farklı olacağı gibi, anlatılan konuların hangi çocuğu nasıl etkileyeceği de tahmin edilemez. Verilen bilgiler bir kısım çocukta negatif etki oluşturabilir. Örneğin, cinsel bir sapkınlık üzerinde konuşulduğunda, 11 yaşındaki çocuk bu durumu merak edip buna başlayabilir. Özellikle Avrupa’da okullarda 4. sınıf müfredatında ders olarak cinsel eğitim verilmektedir. Bundan dolayı ebeveynlerinden ilk etapta bu eğitimi almaları gereklidir.

Grup içinde cinsel eğitimin ikinci olumsuz yanı, böyle bir ortamın çocuğun utanma duygusunu zedelemesidir.

Odaların Ayrılması

Kız ve erkek kardeşlerin odaları ilkokul dönemiyle birlikte ayrılmalıdır. Çünkü beraber bulundukları odada giyinip, soyunurken, yatarken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler. Ayrıca okulla birlikte çocuklara vücutlarının dışında özel eşyalarının bulunduğu özel bir alan da gerekebilir. Bu alanın farklı odalarda olması daha doğru olacaktır. Yer darlığı gibi

sebeplerle konu ertelenmemelidir. “Onlar kardeş, bir sorun olmaz.” diye düşünmek kadar, bu konuda aşırı kaygılı davranıp endişelerimizi çocuklara hissettirmek de sakıncalıdır.

Sonuç

Sonuç olarak 7 yaşından itibaren çocuklarda oluşturulmuş mahremiyet eğitimi davranışlarda kendini göstermeye başlar. Okul hayatıyla beraber çocuklar yeni sosyal bir çevre ve arkadaşlar edinirler. Bu arkadaşlıkların etkileşimi sonucunda çocukların tutumlarında değişiklikler ortaya çıkabilir. Bu durumda ebeveynlerin yapması gereken şey, nezaket ve zarafet tutumlarını tekrardan çocuklara hatırlatmaları olacaktır. Bilinmesi ve unutulmaması gereken diğer bir husus da şudur: Çocukların tavır ve davranışlarında aniden ortaya çıkan bir değişiklik varsa; mesela agresiflik, sessizlik, öfke, içine kapanıklık vs. muhakkak ki bir yerde problem başlamıştır. 7-11 yaş aralığında bu gibi değişikliklerin sebebinin dışarıdan kaynaklı olduğu bilinmektedir.

Kaynakça

- Güneş, Adem, *Nezaket Ve Zarafet İçin Mahremiyet Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2015.
- Yavuzer, Haluk, *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1994.
- Güneş, Adem, *Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi-Labirent*, Selis Yayınevi, İstanbul 2013.
- Tarhan, Nevzat, *Aile Okulu*, Timaş Yayınevi, İstanbul 2015.

3. Atölye Çalışması Grubu

Keriman Keskin

1. Örnek: Ayşe (11)

Anne, Ayşe'nin sinyallerini önemsemiyor...

Esra Hanım Ayşe'nin öğretmeniyle yaptığı görüşmeden çıkar ve öğretmenin çok abarttığını düşünür. "Her çocuk zaman zaman içine kapanabilir." diye düşünür. Kendisi de çocukluk yıllarında içine kapanıktır. Bunun bir problem gibi sunulmasını yadırgar. Akşam eşine ve kızına, öğretmeniyle yaptığı görüşmeyi aktarır: "Öğretmen, Ayşe'nin çok değiştiğini, derslerine konsantre olamadığını, arkadaşlarıyla iletişimini kestiğini ve dalgın olduğunu söyledi. Bana bunlar anormal gelmedi açıklaması ama..."

- Bu örnekte dikkatinizi çeken problemler nelerdir?
- Anne babanın tutumu nasıl olmalıdır ve ne yapmalıdırlar?
- Yanlışın kaynağı nerede olabilir?
- Ayşe'ye nasıl davranılmalıdır?

2. Örnek: Emre (10)

"Neler oluyor oğlum sana?"

Seda Hanım, oğlu Emre'nin son günlerdeki hâline bir türlü anlam veremez. Sessiz sakin bir karaktere sahip olan Emre, son bir hafta içinde bambaşka bir çocuğa dönüşmüştür. Öfkeli, sinirli ve iletişim kurulması zor, başka biri olmuştur Emre.

Annesi onunla konuştuğunda; "Ne diyorsun ya, ne olmuş bana? Konuşmak zorunda mıyım? Ben büyüdüm artık!" vb. ifadeler kullanır.

- Bu örnekte annenin tutumu doğru mudur?

- Ebeveynlerin yapması gereken şeyler nelerdir?
- Emre'nin ani davranış değişikliklerinin nedeni ne olabilir?

Çocuk eğitimi konusunda babalar da anneler kadar sorumluluk sahibidir. Erkek çocuklar babalarını örnek alır, dolayısıyla babaların da çocuk eğitiminde aktif rol alması ve desteklenmesi gerekir. Genel manada kız çocukların atılgan olmaları yönünde daha çok desteklendiği gözlemlenmekte ve bu durumda erkek çocukları arka planda kalmaktadır. Toplumumuzda babaların rollerinin bilincine varmaları ve erkek çocuklarına örnek oldukları konusunda bilinçlendirilmeleri gerekir.

Her çocuk özeldir ve farklı bir yapıya sahiptir. Çocukların sorunlarını çözerken bunun dikkate alınması gerekir. Aynı sorunu yaşayan iki çocuk için çok farklı çözüm önerileri getirilmesi gerekebilir. Dolayısıyla eğitimcilerin pedagojik altyapıya sahip olmaları şarttır.

Çocuk anne babasını rol model olarak alır. Ancak annesi babası çalışan çocuklar küçük yaşta kreşe verilmektedir. Bu durumda çocuklar anne babalarını değil onlara bakan kişileri rol model olarak almaktadır. Tüm gün kreşte kalan bir çocuk kişilik ve karakter bozukluklarına aday olur. Ev hanımı ve anne olmanın günümüzde yadırgandığı, çalışan annelerin desteklendiği ve takdir gördüğü gözlemlenmektedir. Oysaki annelik en önemli meslektir. Annelik mesleğinin öneminin vurgulanması ve annelerin desteklenmesi gerekmektedir.

Anne ve babaların çocuklarına sözlü olarak söyledikleri onlar üzerinde bir etki meydana getirmezken, yaşayarak onlara gösterdikleri onlar üzerinde gerçek bir örneklik teşkil eder. Örneğin bir annenin çocuğuna kitap okumasını söylerken kendisinin televizyon seyretmesi çocuk üzerinde bir etki oluşturmaz. Ancak anne kendisi kitap okumaya başladığında çocuk da kitabını alıp annesinin yanında okuyacaktır. Dolayısıyla anne babaların çocukları için canlı örnek olmaları gerekmektedir.

Resmî okullarda cinsel eğitim dersi verilmektedir. Cinsel eğitim mahremiyet eğitiminin sadece bir kısmını kapsar. Resmî okullarda işlenen cinsel eğitim dersinin uygulamasında ciddi sıkıntılar belirmektedir. Çocuklara cinsel eğitim kız-erkek ayrı bir şekilde verilmelidir. Ayrıca yaşlarına uygun ve sadece ihtiyaçları olduğu kadar bilgi verilmelidir. Aksi takdirde resmî okullarda uygulandığı şekliyle cinsel eğitim dersi çocuklarda yanlış meraklar uyandırmaktadır ve çocukları yanlışla itmektedir. Ailelerin ortak bir şekilde okula isteklerini iletmeleri gerekmektedir. Camilerde ise bu açığı kapatacak şekilde mahremiyet eğitimi dersi müfredata alınmalıdır.

Ergenlik Döneminde (12-18 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi

Prof. Dr. Ahmet Akın
(İstanbul Medeniyet Üniversitesi
PDR Anabilim Dalı Başkanı)

Mahremiyet Eğitimi Nedir?

Mahremiyet, kişinin kendisinin ve diğer insanların özel alanının farkına varması, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması ve çevresi ile arasına sağlıklı sınırlar koyması hakkındaki bilgileri içerir. Kısaca mahremiyet, kendisinin ve başkalarının özel alanını bilmek ve korumaktır. Bir başka ifadeyle mahremiyet bir insanın özel alanlarına bakılmasının, dokunulmasının, hakkında konuşulmasının, dinlenilmesinin yasak olmasını ifade eder.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in insanlığa getirmiş olduğu medeniyetin esasında mahremiyet anlayışı vardır. Bu medeniyet, insanın giyimine, odasına, evine, sokağına, mimarisine, şehrine ve yaşadığı topluma varıncaya kadar her yere ölçü veren geniş kapsamlı bir anlayıştır.

Mahremiyet kavramının insan vücudu için kullanıldığındaki anlamı; hakkında konuşulması, bakılması ve dokunulması uygun olmayan bölgeleriyle ilgili dokunulmazlık hâlidir. Mahremiyet eğitimi insana saygıyı ve sınır mefhumunu öğreten bir eğitimidir ve insana mahremiyet bilinci kazandırır. Mahremiyet bilinci kişinin kendisini değerli görmesini ve hissetmesini sağlar. Olumlu benlik algısı oluşturur. Karşılıklı saygı ve güven oluşumuna katkı sağlar. Anormal düşünce, tutum ve davranışlardan kişiyi uzak tutar. Kendine ve karşı cinse ait sosyal rolleri benimser. Ve kaygı derecesini düşürür, keşkelerin önüne geçer.

Ergenlik Çağında Mahremiyet Eğitimi

Ergenlik kızlarda 11-12 yaşlarında, erkeklerde ise 12-13 yaşlarında başlar ve 20 yaşına kadar devam eder. Kızlarda 8, erkeklerde 9 yaşından önce ergenlik belirtilerinin ortaya çıkması anormal bir durumdur ve tedavi gerektirir. Ergenlerde mahremiyet eğitimi, çocuğa “utanç ve çekingenlik duygusu kazandırmak” değil, insan olmaktan kaynaklanan değerlilik duygusu ile kendi özerkliğini yönetebilecek bir güce eriştirme; çocuğun duygularını denetleme eğitimi değil, ona kendi duygularını denetleyebilecek yeteneği kazandırma eğitimidir.

Ergenlikte Mahremiyet Neden Önemli?

Ergenlik, yetişkinliğe ilk adım evresidir. Hâliyle bu dönemde hatırı sayılır bir hormon seli vardır. Östrojen veya androjenlerin üretimi bu dönemde zirve yaptığından insanın cinsellikle en meşgul olduğu dönemdir. Çocuğun fiziksel, duygusal ve düşünsel olarak değişim sürecinde olduğu, kimlik karmaşası yaşadığı, aileyle çatışmaların başladığı, arkadaşlık ilişkilerinde ve özgüvende çalkalanmaların yaşandığı bir dönemdir. Aileyle çatışma söz konusu olduğundan, aile gereğinden fazla çocuğun mahrem alanına girebilir ya da çocuk aileyle çatışma yaşadığı için ailenin mahremiyetini ihlal edebilir.

Cinsel Eğitim Yerine Mahremiyet Eğitimi

Ergenlerde “mahremiyet eğitimi” yerine daha çok “cinsel eğitim” kavramı kullanılmaktadır. Cinsel eğitim, cinsellikle ilgili gerekli bilgileri öğrenme, olumlu duygu ve davranışları kazanma çabasının bütünüdür. Mahremiyet eğitimi ise kişinin kendi bedenini tanınması ve koruması ile ilgilidir. Çünkü mahremiyet, cinselliğin kişilik hâline gelmiş şeklidir. Ergenin “ben sınırlarını” bilmesi ve korumasıdır. Cinsellikle ilgili bilgiler ço-

cuğa “mahremiyet” kavramıyla verilmediği takdirde olumsuz sonuçlar veya farklı meraklar doğurur.

Ergenlik döneminde cinsel gelişimin en kritik dönemi olan 11-12 yaşlarında, kardeşler bir arada yatırılmamalı, birlikte banyo yaptırılmamalıdır. Çocuğun tamamen meraktan küçük kardeşiyle yaşayacağı sakıncalı yakınlaşmalar ileride çözmenin çok zor olacağı tatsız sorunlara neden olabilir. Kız ve erkek kardeşlerin ilkokul dönemiyle birlikte odaları ayrılmalıdır. Çünkü beraber bulundukları odada, giyinip soyunurken, yatar-ken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler. Ayrıca okulla birlikte çocuklara vücudunun dışında iç çamaşlıklarının belki de özel eşyalarının (günlük vb.) bulunduğu bir özel alan da gerekebilir. Bu alanın farklı odalarda olması daha doğru olacaktır.

Erkek çocuklarınıza ne kadar terleseler de atletsiz, üstleri açık sokakta oynamamalarını tembihleyin. Çocuğunuzun cinsiyeti ne olursa olsun bir yabancı yetişkinle aynı ortamda yalnız kalmaması gerektiğini öğretin. Birisinin onlara “Bunu kimseye söyleme!” dediği bir şey olup olmadığını yer yer onlara sorun. Söylediğinde her ne söylerse söylesin kızmayacağınıza dair onu rahatlatın. Başınızı bilgisayar ve televizyondan 10 dakikalığına dahi olsa kaldırıp çocuğunuza her gün mutlaka gülümseyerek “Bana bugün anlatmak istediğin bir şey var mı?” diye sorun. Çocuğunuzun küfür ve terbiyesiz el hareketlerinin, terbiyesiz el şakalarının yapıldığı arkadaş ortamından uzak tutun. Bu mümkün değilse bu durumun ne kadar yanlış ve bunları yapmanın ne kadar kötü bir şey olduğunu çocuğunuza hareket ve sözlerinizle sık sık hissettirin. Çocuğunuzun böyle davranmadığı için sık sık başkalarının yanında övün.

Eğer çocuğunuz sizden önce eve geliyorsa ve anahtarı varsa bunu kimseye söylememesini ve eve geldikten sonra siz gelene kadar asla ne için olursa olsun kapıyı açmamasını tembihleyin. Kapıyı açmadığı hâlde ısrar eden olursa hemen sizi ve

polisi aramasını söyleyin. Çocuğunuza, hoşlanmadığı durumlarda bağırmayı, kaçmayı ve itiraz etmeyi öğretin. Gittiğiniz misafirlikte çocukların odada yalnız ve kapı kapalı şekilde oynamalarına izin vermeyin. Sık sık gidip onları güler yüzle “Aferin, ne güzel oynuyorsunuz!” diyerek kontrol edin. Mahremiyet eğitiminin yarısı kendi mahremiyetine diğer yarısı da başkalarının Mahremiyetine özen göstermeye dikkat etmektir.

Mahremiyet Alanları

Mahremiyet alanları “beden mahremiyeti”, “ev ve aile mahremiyeti”, “toplumsal hayat mahremiyeti” ve “kitle iletişim araçları ve sosyal medya mahremiyeti”nden oluşur.

**Eşlerin
Birbirine Karşı**

**Anne-Babanın
Çocuklara Karşı**

**Çocukların
Anne-Babalarına
Karşı**

**Ailenin
Üçüncü Şahıslara
Karşı**

**Mahremiyetin
Sınırları**

Beden mahremiyeti üç kuralı kapsar. Birincisi: Mahremiyet kuralları iki cins için de geçerlidir. İkincisi: Mahremiyetin korunması her iki cins için de geçerlidir. Üçüncüsü: Zina ve zinaya götüren yollar haramdır.

Aile yapısı mesken mahremiyetiyle doğrudan ilintili olduğu için mesken mahremiyetinin yok edilişi ya da kaybedilişi, bu yapıyı tahrip ederek toplumları önemli ölçüde etkiler. Şahsi eşyalar, resimler, odalar herkesin kullanacağı, ihlal edeceği, göreceği hâle getirilmemelidir. Kişi kendi özel hayatını koruduğu gibi başkasının özel hayatına da saygı duymalıdır. Başkasına ait özel eşyalar izinsiz kullanılmamalı ve başkalarının evlerine izinsiz girilmemelidir.

Ev İçi Mahremiyetimiz: Aile Mahremiyeti

Dinimiz aile bireyleri arasındaki mahremiyete dikkat edilmesi açısından odaların ayrılması, evlere ve odalara izinsiz girilmemesi, belli bir yaşa gelen çocukların yataklarının ayrılması, komşunun hakkını ihlal etmeden binaların konumlandırılması gibi mahremiyet sınırları çizer. İslamiyet'ten önce insanlar evlere izinsiz giriyorlardı ve ailelerin mahrem hâllerine şahit oluyorlardı. Örneğin ensardan bir kadın Peygamber Efendimize şu şekilde şikâyetinde bulunmuştur: “Ey Allah'ın Resulü! Ben evimde bazen öyle bir hâlde bulunuyorum ki çocuğum ve babam da dâhil, hiç kimsenin beni o hâlde görmesini istemiyorum. Fakat bazen ailemden biri ansızın gelip içeri dalıyor.” (Taberî, Camiu'l-Beyan, 19-147)

Akrabalar Arası Mahremiyet

Mahremiyet kurallarına akrabalar ile olan ilişkilerde de riayet edilmelidir. Kadınların mahremi olan kişiler şunlardır: baba, erkek kardeş, amca, dayı, dede, süt akrabalığı, eş, kayınpeder, yeğen ve üvey baba.

Erkeklerle mahrem olan kişiler işe şunlardır: anne, kız kardeş, hala, teyze, nine, süt akrabalığı, eş, kayıinvalid, yeğen ve üvey anne.

Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Medya

Sosyal medya bilinçli kullanılmadığı takdirde gizlilik ve mahremiyeti ortadan kaldırır. Facebook'un kurucu ortağı Mark Zuckerberg "Webde kişisel mahremiyet nereye gidiyor?" sorusuna verdiği cevapta, Harvard Üniversitesi öğrenci yurdundaki günlerden itibaren, internette kişisel siteler ve bloglar sayesinde meydana gelen toplumsal değişimleri örnek göstererek kişisel mahremiyet duygusunun artık sona ermekte olduğunu ve kişisel mahremiyetin artık bir sosyal norm olmaktan çıktığını ifade etmektedir.

4. Atölye Çalışması Grubu

Prof. Dr. Ahmet Akın

Sorular

1- Ergenliğe girmiş erkek ve kızlarda giyim ve kuşamanın mahremiyetle ilişkisi nedir?

2- Mahremiyete verilen önem açısından önceki kuşak ailelerin ve günümüzdeki aile yapısının kıyaslanması nasıl olabilir?

Ergenliğe girmiş çocukların farklı özel ihtiyaçları oluşur. Bu çocuklar mahremiyetlerinin farkına varmışlardır. Bundan dolayı ergenliğe girmiş çocuklar artık kendi (örneğin iç çamaşırı gibi) özel eşyalarını koyabilecekleri özel bir alana ihtiyaç duyarlar. Anne babaların bunun farkında olmaları ve çocuklarının özel alanlarına müdahale etmemeleri gerekir.

Sosyal medya kullanımı hızla artmakta ve bu bağlamda insanların özel alanları hızla yok olmaktadır. İnsanlar gündelik hayatlarının her anını sosyal medya aracılığı ile zaman zaman hiç tanımadıkları insanlarla bilinçsizce paylaşmaktadırlar. Örneğin yeni evlenen çiftler ailelerinin en mahrem alanlarından biri olan evlerinin içini sosyal medyada sergilemektedirler. Bazıları ise bu sosyal medyadaki varlıklarını maddiyata dönüştürdükleri için mahremlerini ortaya dökmek suretiyle para kazanmaktadırlar. Çocukların sosyal medyayı kullanımı ebeveynler tarafından kontrol altına alınmalı ve çocuklara sosyal medya kullanırken de mahremiyete riayet etme bilinci verilmelidir. Eğitim kurumlarımızda ilkokul yaşından itibaren çocukları sosyal medya hakkında bilgilendiren seminerler düzenlenmelidir ve onların özel alanlarını nasıl korumaları gerektiği öğretilmelidir.

Geçmişin değerleri ve bugünün imkânlarıyla güzel bir sentez oluşturulmalıdır. Geçmişte daha çok çocukların duygu ve düşünceleri sınırlandırılıyor, bastırılıyor ve önemsenmiyordu. Oysaki yapılması gereken çocukların düşüncelerine saygı duymak ve onların kendilerini ifade etmelerine fırsat vermektir. Kendini ifade edemeyen ve fikirleri sürekli bastırılan bir çocuk yeri geldiğinde kendi savunabilecek özgüvene sahip olamayacaktır.

Müracaat edilen psikolog, hastasının değerlerini göz önünde bulundurmadan tedavi etmeye kalkıştığı takdirde bu yaklaşımın bir faydası olmamaktadır. Hatta daha fazla karışıklığa sebep olabilmektedir. Bu nedenle İslam'ın ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini bilen psikologların yetişmesi gerekmektedir..

Biyografiler

Habip Yazıcı

1968 yılında Artvin'in Yusufeli ilçesinde dünyaya geldi. Babasının memuriyeti nedeniyle ilkokulu üç farklı yerde okudu. Orta ve lise eğitimini Yusufeli İmam Hatip Lisesi'nde; yükseköğrenimini İstanbul Boğaziçi Üniversitesi'nde Tarih ve Uluslararası İlişkiler alanında tamamladı. Marburg Philipps Üniversitesi İslami İlimler bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamlayan Yazıcı evli ve biri kız diğeri erkek iki çocuk babasıdır. IGMG Eğitim Başkanlığı'nda Materyal-Müfredat ve İnsan Kaynakları alan sorumlusu olarak hizmet etmekte olan Yazıcı Türkçe, Almanca, İngilizce ve başlangıç düzeyinde Arapça bilmektedir.

Dr. Abdulhalim İnam

1971'de Zonguldak iline bağlı Devrek ilçesinde dünyaya geldi. 1986 yılında hafızlığını tamamladıktan sonra 1993 yılında Devrek İmam-Hatip Lisesi'nden mezun oldu.

2007 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans yaptı. 2013 yılında Anadolu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. 2014 yılından beri ILM Başkanlığını yürütmektedir. Aynı zamanda Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Dr. Hakan Aydın

1973'te İstanbul'da doğdu. İlkokulu 1984'te Augsburg'da tamamladı. 1984-1987 yılları arasında İstanbul'da hafızlık kursunu bitirdi. 1990 yılında imam hatip lisesinden mezun

oldu. 2013 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Almanya Münster İlahiyat Fakültesi'nde "Avrupa Toplumlarındaki Beraber Yaşamda İslami Kurallar" adlı teziyle doktora çalışmasını 2015 yılında tamamladı ve bu eser "Waxmann" yayınları tarafından yayınlandı. Münster Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 2014-2016 yıllarında Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. 2015 yılında Almanya'ya sığınmacı akınıyla beraber "Alman Kızıl Haç" bünyesinde göçmenlere yönelik danışman, tercüman, yardımların koordinesi ve göçmenlerin uyumu noktasında çalışmalara katıldı. 2016-2017 yıllarında PLURAL Yayınevi bünyesinde İslami ilimler ve din eğitimi alanlarında çıkan kitapların koordine ve danışmanlığını yürüttü. Nisan 2018'den beri ILM Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

Dr. Hilal Çelikkol Kara

1988'de Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Hadis dalında yüksek lisansını, Pedagoji dalında doktorasını tamamladı. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Kur'an Kursu Öğreticisi olarak çalıştı. Yurt içi ve Yurt dışında Aile ve Anne Eğitim Seminerleri verdi.

Hâlen Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmeni olarak görev yapmakta olup sahabe biyografileri konusunda pek çok eseri bulunmaktadır.

Keriman Keskin

1978 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. Sarıyer İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde iki yıl eğitim aldıktan sonra yılında Viyana'ya gitti. Viyana Üniversitesi Psikoloji bölümünden yılında mezun oldu. Evli ve iki çocuk annesi olup, Viyana'da çeşitli kurumlarda eğitimci ve danışman olarak meslek hayatına devam etmektedir.

Prof. Dr. Ahmet Akın

1979 yılında İzmit'te doğdu. 1990 ile 1998 yılları arasında hafızlık ve İslami İlimler eğitimlerini tamamladı. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında 2004 yılında lisans, 2006 yılında yüksek lisans, 2009 yılında doktora eğitimlerini tamamladı. 2011 yılında Psikolojik Danışmanlık alanında doçent doktor unvanını aldı. 2016 yılından itibaren İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik anabilim dalında Prof. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır. İngilizce ve Arapça bilmektedir. Çalışma alanları arasında “kendini sabotaj”, “kendini aldatma”, “psikolojik testler” ve “başarı yöntemleri” bulunmaktadır. 16 kitabı ve çok sayıda uluslararası ve ulusal makale ve bildirisi bulunmaktadır.

Aile Eğitim Çalıştayı

"Mahremiyet Eğitimi"

Kur'an ve Sünnette Mahremiyet Eğitimi

Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde Mahremiyet Eğitimi (0-6 Yaş Grubu)

Çocukluk Döneminde Mahremiyet Eğitimi (7-11 Yaş Grubu)

Ergenlik Döneminde Mahremiyet Eğitimi (12-18 Yaş Grubu)

24.11.2018

10:00-17:30

IGMG Genel Merkez

Colonia-Allee 3 | 51067 Köln

HABİP YAZICI M.A. (Moderatör)

IGMG Eğitim Başkanlığı Materyal-Müfredat ve İnsan Kaynakları Sorumlusu

DR. HAKAN AYDIN

ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği Başkan Yardımcısı
KHSB Berlin ve Katho NRW Üniversiteleri Öğretim Görevlisi

DR. HİLAL ÇELİKKOL KARA

Eğitimci Yazar

KERİMAN KESKİN

Psikolog | Gelişim Psikolojisi

PROF. DR. AHMET AKIN

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı

Katılım için ön kayıt şarttır. Kayıt: kyilmaz@igmg.org

MAHREMİYET EĞİTİMİ – ÇALIŞTAY GÜNDEMİ

Açılış ve Kur’ân-ı Kerîm

Takdim ve Moderasyon

Habip Yazıcı M.A.

(IGMG Eğitim Başkanlığı Materyal Müfredat &
İnsan Kaynakları Alan Sorumlusu)

Açılış Konuşması

Dr. Abdulhalim İnam

(ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği Başkanı)

Selamlama Konuşması

Kemal Ergün

(IGMG Genel Başkanı)

Kur’an ve Sünnette Mahremiyet Eğitimi

Dr. Hakan Aydın

(ILM Uluslararası Akademisyenler Birliği Başkan Yardımcısı)

Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-6 Yaş Grubu)

Mahremiyet Eğitimi

Dr. Hilal Çelikkol Kara

(Bursa Anadolu İmam Hatip Lisesi Öğretmeni)

Çocukluk Döneminde (7-11 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi

Keriman Keskin

(Psikolog)

Ergenlik Döneminde (12-18 Yaş Grubu) Mahremiyet Eğitimi

Prof. Dr. Ahmet Akın

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi PDR Anabilim Dalı Başkanı)

Atölye Çalışmaları

Değerlendirme

Notlar:

AİLE ÇALIŞTAYI

Mahremiyet eğitimi, kişinin kendisinin ve başkalarının özel alanının farkında olması, ekonomik, sosyal ve dinî hayatın içinde mahrem alanların farkında olarak bu alanları koruma eğitimidir. Kişinin kendi bedeninden başlayıp tüm yaşam alanlarında mahremiyeti vardır ve bu mahremiyet özenle korunmalıdır. Mahremiyeti “cinsellik” özelinde okuyup anlamak onun anlam alanını sınırlamakla kalmayacak; bizi biz yapan kavramlarla ve medeniyetle aramızın açılmasına sebebiyet verecektir.

24 KASIM 2018 - KÖLN

